

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

KLAUKKALAN KATUHAUKAT

Katupartioinnin ABC, turvallisuusopas

Elina Saavalainen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön
koulutusohjelma (210op.)
Marraskuu/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Elina Saavalainen	Sivumäärä 46 +3
Työn nimi KLAUKKALAN KATUHAUKAT, Katupartioinnin ABC, turvallisuusopas	
Ohjaava(t) opettaja(t) Annikki Ahlqvist	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Klaukkalan katuhaukat / Matti Autti	
Tiivistelmä <p>Tämän kvalitatiivisen opinnäytetyön tavoitteena on ollut luoda tilaajayhteisölle toimintaopas, joka käsittelee turvallisuuteen liittyviä haasteita vapaaehtoistyöntekijän näkökulmasta.</p> <p>Oppaan tilaajana on ollut Klaukkalan Katuhaukat, katupartiointi ryhmä / Matti Autti. Opas on ensisijaisesti Katuhaukoille suunnattu turvallisuus ja koulutusmateriaali. Tavoitteena on lisätä jo toiminnassa olevien vapaaehtoistyöntekijöiden turvallisuutta, sekä toimia uusien partioitsijoiden koulutus materiaalina. Uskon, että oppaan turvallisuusosiosta on hyötyä myös muille samankaltaista vapaaehtoistyötä tekeville tahoille. Aineistoa työhön on kerätty osallistuvalla havainnoinnilla sekä haastatteluilla. Aineistoa on kerätty partioinnissa olleilta aikuisilta, sekä partion kohteena olevilta nuorilta kolmessa erilaisessa tapahtumassa, vuoden 2010 aikana.</p> <p>Opinnäytetyössä turvallisuuden haasteita vapaaehtoisessa katupartioinnissa käsitellään teorian sekä hankitun aineiston näkökulmasta.</p>	
Asiasanat Opas, Turvallisuus, Vapaaehtoistoiminta	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Elina Saavalainen	Number of Pages 46 +3
Title KLAUKKALAN KATUHAUKAT, ABC- guide for street patrolling groups, a security manual	
Supervisor(s) Annikki Ahlqvist	
Subscriber and/or Mentor Klaukkalan katuhaukat / Matti Autti	
Abstract <p>The aims, the meaning of the study for this profession and how to utilize this study are told in this abstract. This study has been ordered, the organisations and projects behind this project and of which this work is part of are also defined.</p> <p>The aims of this study have been to create a guide that deals with the challenges concerning security in community services. The challenges have been dealt in the aspect of voluntary work.</p> <p>Klaukkalan Katuhaukat / Matti Autti has ordered this guide. At the first hand the guide is for Katuhaukat as security and educational material. The aim is to increase the security for actively working volunteers and to function as educational material for new volunteers. I assume that security section of the guide could be useful for volunteers who work in similar kind of fields. Participating observations and interviews have been the means to collect material for the study. The material has been gathered from the patrolling adults and and focused youth in three different kind of gatherings during year 2010.</p> <p>The point of the view in this study is to deal with the problems of security partly concerning the theory - partly dealing with the interviewed material</p>	
Keywords Guide ,Security ,Voluntary work	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

JOHDANTO

1 TYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	6
2 PARTIOINNIN TARKOITUS JA TAVOITE	7
3 KLAUKKALAN KATUHAUKAT	8
3.1 Miten ryhmä on saanut alkunsa	9
3.2 Kuvaus Klaukkalasta /Nurmijärven kunnasta	11
4 KATUPARTIOINTIA MUUALLA SUOMESSA	11
5 KUVAUS KATUHAUKKOJEN PÄÄPARTIOINTIPAIKASTA, VASKOMÄESTÄ	12
6 KOLME ERILAISTA PARTIOINTI TAPAHTUMAA	13
6.1 Vappu 2010	14
6.2 Koulujen päättäjäisilta ja yö 2010	15
6.3 Klaukkalan yritystenyö 2010	16
7 TURVALLISUUDEN JA TURVATTOMUUDEN MÄÄRITTELYÄ	17
7.1 Turvallisuuden ja turvattomuuden lähikäsitteet: uhka, vaara, pelko, riski ja suoja	18
8 TURVALLISUUS JA TURVATTOMUUS KATUHAUKKOJEN TOIMINNASSA	19
8.1 Uhka, vaara, pelko, suoja ja riski partioijan näkökulmasta	20
8.2 Uhka, vaara, pelko, suoja ja riski nuorten näkökulmasta	23
8.3 uhkien ja vaarojen samankaltaisuus	26
9 VAPAAEHTOINEN KLAUKKALAN KATUHAUKKANA JA KATUPARTIOSSA	26
10 UHKA JA VAARATILANTEIDEN TUNNISTAMINEN JA TUNNISTAMATTOMUUS	29
10.1 Kuka pelkää ja mitäkin	29
10.2 Kisällistä mestariksi, oppimisen kaari	30
10.3 Ole valpas, ole turvassa	31
10.4 Valmistaudu pelkoon ja suojaa itsesi ja muut	32
10.5 Jos kuitenkin sattuu tai tapahtuu...	33
11 KOULUTUS JA TIEDOTUS KATUPARTIOINNISSA	34
11.1 Komentoketju ja sen tärkeys	35
11.2 Kriisiviestintä	36
12 KATUPARTIOIJAN TURVALLISUUS ERI TILANTEISSA	38
13 HANKALAT ASIAKASTILANTEET	39
14 TIEDOTUS KATUPARTIOINNISTA	40
POHDINTA	41
LÄHTEET	44
LIITTEET	46

JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa katupartiointia tekeville työntekijöille turvallisuusopas. Ensisijaisesti produkti on suunnattu Klaukkalan Katuhaukoille, joka on työn tilaaja, mutta toivon, että tämä työ voisi olla hyödyksi kaikille katupartiointia tekeville tahoille Suomessa.

Miksi turvallisuusopas? Turvallisuus on kaikkia koskettava tarve. Kaikilla on tarve ja halu olla, sekä pysyä turvassa. Se on yksi ihmisen perustarpeista. Nyky-yhteiskunnassa, missä media määrittelee monen eri asian todellisuutta, turvallisuus globaalissa kuohunnassa on erityisen tärkeässä asemassa. On helppoa pelätä, joten pelolta pitäisi olla myös helppoa suojautua –toisin sanoen olla turvassa.

Katupartioinnissa turvallisuus on oleellinen asia ja kysymys kuuluukin, miten voimme parantaa katupartiointia tekevien henkilöitten turvallisuutta?

Minulla on yli 20 vuoden kokemus nuorisotyöstä sekä erilaisista turvallisuusalan tehtävistä. Katupartiointeja olen itse tehnyt useissa eri organisaatioissa, monien eri toimintamallien pohjalta ja turvallisuus on aina ollut yksi peruskysymyksistä toiminnan aikana. Aina turvallisuus ei ole ollut itsestäänselvyys ja valitettavasti uskon, ettei se tule sitä olemaan tulevaisuudessakaan. Olen itse ollut rankoissa paikoissa ja joskus jopa suoranaudessa vaarassa tehdessäni työtä nuorten parissa, kadulla, yöllä, pimeässä. Olen kohdannut väkivaltaisia henkilöitä ja selvinnyt kohtaamisista eri aseiden kanssa. Monet muutkin ovat olleet samoissa tilanteissa, mutta vain kerran. Jos kohtaamiset ovat pahoja ja pelottavia, eikä toimintaohjeita ole, pelko vie voiton. Sellainen henkilö, joka pelkää ei tule partioon toista kertaa. Se tilanne on jotain, mitä me kaikki katupartiointia tekevät henkilöt haluamme välttää. Kadulla tehtävä vapaaehtoistyö ja nuorisotyö on erittäin tärkeää. Jos sen tekijöillä ei ole mahdollisuutta olla turvassa, katupartiointien tekeminen loppuu. Sen tilanteen me haluamme välttää ja se tieto sai minut tekemään tämän opinnäytetyön.

Olen tähän opinnäytetyöhön kerännyt aineistoa Klaukkalan kylässä kolmesta erilaisesta katupartiointitilanteesta. Näissä tilanteissa nuoret ovat viettäneet vapaa-

aikaansa ja suuri osa kohdatuista nuorista on ollut alkoholin vaikutuksen alaisina. Alkoholi on kuulunut näissä tapahtumissa oleellisena osana juhlintaan. Tutkimusmateriaalia olen kerännyt haastatteluilla sekä osallistuvalla havainnoinnilla niin nuorilta kuin partiointia tekeviltä aikuisilta.

Opinnäytetyön tulokset on suunnattu kaikille katupartiointia organisoiville tahoille ja nuorisotyötä tekeville henkilöille.

Turvallista aikaa kaikille rohkeille selviytyjille,
missä ikinä olettekin,
sekä niille jotka haluavat
määrätä omasta elämästään.

-tuntematon

1 TYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyöni ”Klaukkalan katuhaukat - katupartioinnin ABC”, tarkoitus on parantaa katupartioinnissa toimivien aikuisten turvallisuutta sekä antaa ohjeita katupartioinnin onnistumiseksi. Työn tarkoitus on myös toimia ohjekirjasena sekä koulutusmateriaalina uusille katupartioijille. Tavoitteenamme on osaltamme parantaa vapaa-aikaansa viettävien nuorten turvallisuutta.

Nuoriso on kautta aikojen kokoontunut viettämään vapaa-aikaansa yhdessä, joskus suurinakin joukkioina. Ilmiö kuuluu nuoruuteen ja havaintoni tämän opinnäytetyön aineistoa kerätessäni tukee tätä käsitystä. Teini-ikäisillä tarkoitan yli 12-vuotiaita ja alle 20-vuotiaita lapsia ja nuoria. Tämän ikäiset lapset ja nuoret kokoontuvat usein ulkona valvomattomissa. Suosittuja kokoontumispaikkoja ovat muun muassa erilaiset puistot, leikkikentät ja torialueet. Kesäisin erityisen suosittuja ovat valvomattomat uimarannat.

Ilmiö on maailmanlaajuinen, ja aikuiset ovat pyrkineet ohjaamaan ja ymmärtämään sitä jo kymmeniä vuosia. Itse asiassa koko nuorisotyön tekeminen Suomessa perustuu tälle ajatukselle. Kun nuoriso Helsingissä 50-luvulla rupesi enenevässä määrin kokoontumaan suuriksi joukoiksi tietyille alueille ja katuosuuksille, alkoi nuorten keskuudessa tehtävä ohjaava ja valvova työmuotokin muodostua. Nuorisotyö sai alkunsa aikuisten huolesta ja halusta kontrolloida kokoontumisia.

Väitänkin, että katupartiointi on yksi tapa tehdä nuorisotyötä ja tärkeää erityisesti siksi, että katupartiointi perustuu vapaaehtoisesti nuorten kanssa tehtävään kohtaamiseen. Jokainen katupartioon osallistuva aikuinen kohtaa nuoria oman persoonansa ja henkilökohtaisten ominaisuuksiensa ja taitojensa pohjalta, ja luo kontakteja kohtamiensa nuorten kanssa. Kohtaamisissa syntyy vuorovaikutusta, joka on osoittautunut tärkeäksi kummallekin osapuolelle. Kun olen havainnoinut nuorten käyttäytymistä partioitsijoita kohtaan, olen vakuuttunut tämän vuorovaikutuksen tärkeydestä. Nuoret todella odottavat partioitsijoiden paikalle saapumista ja läsnä olemista. Partioitsija on illan aikana se turvallinen aikuinen joka kysyy nuorelta kuulumisia ja vointia. Partiointien aikana kontaktit ja välitön saatu palaute on lähinnä positiivista, ja nuoret osoittavat kiintymystään sekä sanoin, että teoin. Partioinnin aikana esimerkiksi nuorten läheisyyden tarve korostuu monina halauksina, joita partioijat nuorilta saavat.

2 PARTIOINNIN TARKOITUS JA TAVOITE

Vaikka partioinnin päätarkoitus on lasten ja nuorten turvallisuudesta huolehtiminen, se pitää sisällään muitakin elementtejä. Konkreettista turvaamista on partioinnin aikana esimerkiksi se, että katsomme, etteivät nuoret aiheuta itselleen tai muille vaaratilanteita. Syvemmällä tasolla kuitenkin keskitymme syrjäytymisen ehkäisyyn. Osa partioitsijoista toimii ”maalaisjärkeensä” tukeutuen, osa omaa ammattitaitoaan tietoisesti hyväksikäyttäen.

Syrjäytymisen ehkäisy on pitkään ollut tärkeä osa nuorisotyötä. Syrjäytymisellä tarkoitetaan yhteisöllisen toiminnan ulkopuolelle jäämistä. (Karjalainen 2011.)

Syrjäytyminen tarkoittaa tässä kohdassa sitä, että nuori jää tai jättäytyy pois sosiaalisista kontakteista ja opiskelusta ym. muusta yhteiskunnan määrittelemistä, yleisesti hyväksytystä, toiminnasta. Syrjäytymistä edistää esimerkiksi runsas alkoholin käyttö ja vanhempien ajan ja läsnäolon puute, erityisesti vapaa-ajalla. Aikuisen läsnäolo haastavissakin olosuhteissa on taasen mielestäni erittäin tärkeää ja tehokasta syrjäytymisen ehkäisyä. Tähän perustuen katupartiointitoiminta on tehokasta nuorten syrjäytymisen ehkäisyä, sekä nuorten turvaamista monella eri tasolla, niin henkisesti kuin fyysisestikin.

Syrjäytymisen ja sen ehkäisyn määritteleminen on erittäin haastavaa ja sanasta syrjäytyminen onkin viime vuosina pyritty luopumaan sen negatiivisen sävyn vuoksi. Tänä päivänä puhutaankin mieluummin osallisuudesta ja sen vastakohtana osattomuudesta. Osattomuus sanalla pyritään korvaamaan sana syrjäytyminen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Internet-sivustolta löytyy paljon asiallista tietoa aiheeseen liittyen. Sieltä löytyy mm. osallisuuden ja osattomuuden määritelmä joka on seuraavanlainen: Osallisuuden käsite liittyy yhteisöön osallistumiseen ja siinä osallisena olemiseen. Sosiaalinen osallisuus tuottaa ihmiselle hyvinvointia ja terveyttä, koska osallisuus luo mielekästä merkitystä elämään. Osallisuuden kääntöpuoli on sosiaalinen syrjäytyminen. Syrjäytymisen olemusta olen itse aiemmin pohtinut seuraavanlaisesti: Osallisuus on johonkin osanottamista, ryhmään tai joukkoon kuulumista, sekä näissä puitteissa yhdessä tekemistä. Osattomuus, eli syrjäytyminen on taasen edellä mainitusta poikkeavaa. Yksilö tulee hyljeksityksi, pois suljetuksi, ulkopuolelle rajatuksi jostakin ryhmästä, yhteisöstä, joukosta, itse niin halutessaan tai tahtomattaan. (Saavalainen 2011a.)

Huomionarvoinen asia tässä on mielestäni se, että poisjättäytyminen jostakin ryhmästä omaehtoisesti on teknisesti syrjäytymistä, mutta ei todellakaan aina negatiivisessa mielessä. Joskus syrjäytyminen jostakin ryhmästä voi olla jopa turvaava elementti.

3 KLAUKKALAN KATUHAUKAT

Klaukkalan Katuhaukat on pieni ja aktiivinen joukko vapaaehtoisia Klaukkalalaisia aikuisia, jotka harrastavat katupartiointia nuorison parissa tarpeen vaatiessa. Tilaisuuksia, joissa partiointeja on esimerkiksi tehty, ovat koulujen päättäjäiset, vappu ja paikallinen tapahtuma nimeltä Yritysten Yö. Katupartiointi tarkoittaa sitä, että joukko turvallisia aikuisia menee sinne, missä nuoriso viettää vapaa-aikaansa ja luo turvallisuutta läsnäolollaan ja huolenpidollaan.

3.1 Miten ryhmä on saanut alkunsa

Klaukkalan katuhaukat on perustettu 19.01.2009 pidetyssä tapaamisessa Klaukkalan nuorisotilalla. Järjestettyä tapaamista edelsi useiden viikkojen keskustelut Klaukkala.fi-nimisellä Internet-sivustolla. Keskustelupalstalla virisi vuoden vaihteen (08/09) aikana keskustelua klaukkalalaisten nuorten hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä lieveilmiöistä. Nettikeskustelujen johdosta, joukko asiasta kiinnostuneita aikuisia kokoontui Klaukkalan nuorisotilassa ja päätettiin perustaa katupartiointiryhmä.

Alkusysäys nettikeskusteluille lähti Rajamäen kylässä sattuneesta nuoren pahoinpitelystä. Pahoinpitely aiheutti kiivasta ja huolestunutta keskustelua niin keskustelupalstalla kuin paikallismediassakin. Viikkojen keskustelupalstalla käytyjen keskustelujen jälkeen päätimme tavata oikeasti ja tapaamisessa päätimme aloittaa Klaukkalan Katuhaukat-nimisenä katupartiointitoiminnan. Rajamäellä sattunut vakava pahoinpitely siis herätti myös klaukkalalaiset huolestumaan oman kylän turvallisuudesta ja turvatomuudesta.

Ryhmän nimellä on oma tarinansa, mutta ajatus haukoista liitelemässä tarkkaavaisin silmin ja korvin, kaiken näkevinä ja kuulevina Klaukkalan yllä on lähtökohta ryhmän nimelle. Ryhmän toiminta-ajatus on puhdas auttamisen halu. Taustalta ei löydy mitään uskonnollista vakaumusta, eikä poliittisia kantoja. Tämä mahdollistaa monien erilaisten ihmisten osallistumisen toimintaan. Keskustelujemme perusteella osalle uskonnollinen tausta ryhmän toiminnassa olisi jopa este. Klaukkalan Katuhaukkojen perustamiselle oli tarvetta, koska esimerkiksi Saappaitten toiminta ei ole kaikille sopivaa johtuen sidonnaisuudesta luterilaiseen kirkkoon.

Saappaitten toimintaa johtaa ja ohjaa luterilainen kirkko. Uskonnollisuus ei varsinaisesti Saappaitten partiointi toiminnassa näy mutta on kuitenkin taustalla. Tästä syystä monet keskusteluissa mukana olleet aikuiset toivoivat uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumattoman ryhmän perustamista. Katuhaukkojen perustaminen vastasi tähän tarpeeseen.

Katuhaukkoihin on alusta asti kuulunut neljä aktiivista toimijaa ja lisäksi useita kertaluontoisesti partiointeihin osallistuneita henkilöitä. Klaukkalan Katuhaukat eivät ole rekisteröityneet, mutta sitäkin vaihtoehtoa on viimeaikoina harkittu, koska se helpotaisi esimerkiksi rahan käsittelyä. Tällä hetkellä kaikki partioinnissa tarvittava materiaali, mm. ensiaputarvikkeet on saatu lahjoituksina tahoilta, jotka pitävät toimintaamme tärkeänä.

Toimintaa tukevia tahoja ovat esimerkiksi paikallinen Lions-järjestö, sekä eräs pääkaupunkiseudulla toimiva ensiaputarvikkeita tuottava yritys. Klaukkalan Katuhaukoille erityisen merkityksellistä saaduissa avustuksissa on se, että niitä ei ole tarvinnut pyytää, vaan niitä on tarjottu, kun tieto toiminnastamme on levinnyt. Toisin sanoen, kun joku on kuullut joltakin, että tällaista toimintaa on, useat henkilöt ja tai ryhmät ovat halunneet auttaa heille mahdollisella tavalla. Paikallismedia, esimerkiksi Nurmijärven Uutiset -lehti on kertonut toiminnastamme kiitettävällä intensiteetillä alusta asti laajalle lukijajleisölle. Tästä on varmasti ollut meille ryhmänä paljon hyötyä, muun muassa uusien jäsenten rekrytoinnissa.

Katuhaukat toimivat hyvässä ja tiiviissä yhteistyössä poliisin, nuorisopalveluiden sekä paikallisen Saapas-ryhmän kanssa. Yhteistyön luominen on ollut helppoa, koska minä, yhtenä toimijoista, olen arkityössäni nuorisopalveluilla Klaukkalan alueen vastaavana nuorisohjaajana ja tämän työni puolesta tunsin jo entuudestaan muut alueen toimijat. Vaikka muitakin aktiivitoimijoita on runsaasti, ei Katuhaukkojen toiminta ole ollut turhaa, vaan tervetullut lisää vapaaehtoiseen työhön, jota nuorten parissa tehdään. Tästä on erityisesti poliisilta tullut virkavallan edustajana erittäin paljon positiivista palautetta.

Kunnan nuorisopalveluiden toiminnassa on alkoholin ja muiden päihteiden käytöstä ehdoton nollatoleranssi. Tämä on ymmärrettävää, koska laki määrittelee nuorisopal-

veluiden toimintaa valtakunnallisesti. Katuhaukkojen ryhmää taas sitoo enemmänkin moraaliset ja eettiset säännöt nuorten päihteiden käytöstä. Kun toimimme Katuhaukka-ryhmässä meitä koskevat kaikkia aikuisia koskevat lait ja säädökset. Laki ei kuitenkaan anna varsinaisesti siviilihenkilölle oikeutta puuttua kenenkään päihteiden käyttöön muuta kuin turvaamismielessä. Koska minä olen Katuhaukkojen ainoa jäsen, joka toimin nuorisopalveluiden alaisuudessa ammatikseni, tämä aiheuttaa minulle moraalisia henkilökohtaisia haasteita, mutta ei vaikuta muiden ryhmän jäsenten toimintaan. Vaikka tilanne on minulle haastava, on esimerkiksi poliisilta tullut siitä positiivista palautetta. Koska nuorten on vaikea hahmottaa missä roolissa ja minkä sääntöjen alaisuudessa kulloinkin toimin, asia joka on minulle haaste, toimii nuorten suhteen turvaavana tekijänä. Nuoret selkeästi rajoittavat alkoholin käyttöä minun ollessani paikalla, vaikka katuhaukka-roolissa en siihen puutu.

3.2 Kuvaus Klaukkalasta /Nurmijärven kunnasta

Nurmijärven kunta on Suomen suurin maalaiskunta ja sijaitsee noin 35 km. Helsingistä pohjoiseen. Kunnassa on vuoden 2011 tilaston mukaan hieman yli 40 000 asukasta ja se muodostuu neljästä päätaajamasta, sekä useista pienistä kylistä. Klaukkalan kylä on yksi neljästä päätaajamasta ja asukasmäärältään suurin taajama. Asukkaita Klaukkalassa on noin 25 000 ja niistä nuoria noin 5 000. Klaukkalan kylässä on selkeä keskusta ja sen ympärille on rakentunut viimeisen 30 vuoden aikana useita pienempiä asuinalueita, joita voisi hyvin verrata kaupunkien lähiöihin. Kylän sijainti ja silti toisaalta maalaismaisuuksien pitkin välimatkoineen tekee alueesta haastavan katupartioinnin suhteen. Katupartiointi keskittyy pääsääntöisesti Klaukkalan kylän keskustan alueelle ja siellä erityisesti Vaskomäki nimiselle mäelle, joka sijaitsee kylän keskellä.

4 KATUPARTIOINTIA MUUALLA SUOMESSA

Erilaisia katupartiointi ryhmiä ja toimintaa on tehty monessa paikassa Suomessa. Etsivän nuorisotyön perustoimintatapa on ollut jo vuosia nuorten pariin jalkautuminen ja esimerkiksi Helsingin kaupungin nuorisotoimessa on järjestetty erilaisia partiointeja

ja kartoitusiltoja noin 25 vuotta. Niistä ei ole varsinaisia raportteja tai kirjoitettua faktaa, koska ne ovat olleet osa perustyötä. Vanhin ja kuuluisin valtakunnallinen katu-partiointi on Saapas-partiointi.

Palveluoperaatio Saapas on ev.lut. kirkon yksi nuoriso- ja erityisnuoriso-työn muoto, jota toteutetaan etsivän työn menetelmin. Tavoitteena on tarjota nuorisotyön palveluita myös niille nuorille, jotka viettävät aikaansa jossakin muualla kuin järjestetyn nuorisotoiminnan piirissä. Saapas toimii keskustelukumppanina, avun antajana ja opastajana, siellä missä nuoret aikaansa viettävät. Palveluoperaatio Saappaan toimintakokonaisuus muodostuu säännöllisestä yöpäivystyksestä, festivaalitoiminnasta sekä nyt kehitteillä olevasta Netti-Saapas toiminnasta. Toimintaa ohjaa seurakunnan nimeämä henkilö tai henkilöt. Valtakunnallisesti Saappaan toimintaa koordinoi Nuorten Keskus ry. Saapas-ryhmässä voi toimia vapaaehtoinen, tehtäviinsä koulutettu täysi-ikäinen henkilö.

Saapas-ryhmän toiminta perustuu:

- vapaaehtoisuuteen
- luottamukseen
- avoimuuteen
- jokamiehen oikeuksiin ja kansalaisvelvollisuuksiin.

(Nuorten keskus 2011.)

Saapas-toiminnan historiasta sen verran, että se on saanut alkunsa vuonna 1972, Keimolassa järjestetyn tapahtuman aikana. Seurakunnan nuoret toimijat olivat huolehtimassa tilaisuudessa päihtyneistä osallistujista ja sää oli tapahtuman aikana sateinen. Sateesta ja alueen sateen aiheuttamasta mutaisuudesta johtuen työn tekijöillä oli käytössä Nokian mustat kumisaappaat. Tarina kertoo, että aina kun työntekijät menivät auttamaan jota kuta maassa makaavaa päihtynyttä henkilöä, nämä ”örisivät”, että Saappaat tulevat ja Saappaat pelastaa! Tästä jäi ryhmälle nimitys Saappaat. Jossain vaiheessa muistan itse, että ryhmiä kutsuttiin Helsingissä myös Katu Saappaiksi. Tämä tapahtui joskus 1980–90 luvulla. Olen kuullut tarinan useasti vuosien aikana, mutta viimeisimmäksi Saappaitten Nurmijärven jaoston 10-vuotisjuhlatilaisuudessa Klaukkalan kirkossa vuonna 2010, perustajana toimineen pastorin kertomana. Olin itse juhlatilaisuudessa kutsuvieraana.

5 KUVAAUS KATUHAUKKOJEN PÄÄPARTIOINTIPAIKASTA, VASKOMÄESTÄ

Vaskomäki on erittäin jyrkkärinteinen kallio ja korkeutta sillä on noin 50 metriä (liite1) (liite2). Vaskomäki on korkeutensa vuoksi ollut nuorison suosima ”piilopaikka” vapaa-

ajan viettämiselle jo useita kymmeniä vuosia. Mäen päällä on kolme tasaisempaa polkujen yhdistämää aukiota ja upeat näkymät kylän yli. Mäelle vie kolme polkua, eri puolilta mäkeä. Rinteet ovat todella jyrkät ja puustoa on paljon. Mäellä on voinut rauhassa, aikuisten valvomatta/tietämättä viettää aikaa muitten nuorten kanssa. Siellä on myös oma rauha tehdä sellaisiakin asioita, jotka ovat nuorilta kiellettyjä, kuten esimerkiksi alkoholin käyttö. Rinteiden puut ja pensaat estävät näkyvyyden alhaalta ylöspäin ja vaimentavat ääniä ylhäältä alaspäin niin, että mäellä voi hyvinkin olla 200 nuorta ja alhaalla kadulla kulkevat ihmiset eivät kuule heitä.

6 KOLME ERILAISTA PARTIOINTI TAPAHTUMAA

Halusin valita opinnäytetyöhöni havainnointiaineistoksi kolme toisistaan mahdollisimman paljon poikkeavaa tapahtumaa tarkasteltavaksi, koska silloin mielestäni olisi mahdollisuus parhaiten todeta partiointitilaisuuksien monimuotoisuus. Tapahtumina nämä poikkeavat toisistaan paljonkin, mutta ovat kuitenkin tapahtumia, joita vietetään koko Suomessa. Valtakunnallisia juhlia ovat koulujen päättäjäiset ja vappu ja useimmista kaupungeista ja kylistä löytyy ainakin yksi paikallinen tapahtuma tai juhla, joka on saavuttanut perinneaseman.

Kirjassa Tutki ja kirjoita todetaan, että havainnoinnin avulla voidaan saada tietoa siitä toimivatko ihmiset todella niin kuin sanovat toimivansa eri tilanteissa. Havainnointi on hyvä ja nopea tapaesimerkiksi vuorovaikutuksen tutkimisessa. Samoin kuin tilanteissa joissa on paljon muuttuvia tilanteita ja niiden ennakointi on vaikeaa. Joissain tilanteissa muistiinpanojen tekeminen välittömästi ei ole mahdollista, mutta silloin tutkijan on vain luotettava muistiinsa ja kirjoittaa muistiinpanot jälkikäteen. Havainnoinnilla voidaan kuitenkin kerätä monipuolista ja mielenkiintoista tietoa nopeastikin ja tästä syystä pidin sitä erinomaisena keinona katupartioinnin yhteydessä. Tein katupartioinnin yhteydessä tarkemmin ottaen osallistuvaa havainnointia koska se mahdollisti minun osallistumiseni partiointitoimintaan tutkimuksen yhteydessä. Itse tekemiseen osallistuminen ja sen ohessa havainnointi onkin yksi tapa tehdä osallistuvaa havainnointia, vrt. Murron (1978) asunnottomien alkoholistien tutkimus tai Grönforsin (1982) mustalaistutkimus. Aineistoa on kerätty useissa eri vaiheissa ja analysoitu pitkin mat-

kaa. Olen siis kerännyt tietoa kahdella rinnakkaisella eri menetelmällä, havainnoiden ja haastatellen. Aineistoa on käsitelty ja purettu jokaisen partiointi tilanteen jälkeen niin pian kuin se on ollut mahdollista. (Hirsjärvi, Remes 2009.)

Kaikissa partioissa partiointi ja huolenpito kohdistuvat nuoriin, mutta tilaisuudet ovat luonteeltaan erilaisia. Eroavaisuuksista kerrotaan tarkemmin tapahtumaraporteissa alla. Valitut tapahtumat ovat: Vappu 2010, Koulujen päättäjäisilta ja yö 2010, sekä yritysten yö 2010.

Partiointitoteutetaan tapahtumasta riippumatta tietyn kaavan mukaan. Ennen partiointin aloittamista kokoonnumme ja pidämme aloituspalaverin. Palaverin jälkeen suoritetaan itse partiointi tapahtuma. Partiointin päätyttyä pidämme purkupalaverin, jossa käydään läpi illan tapahtumat, niin negatiiviset, kuin positiivisetkin.

6.1 Vappu 2010

Vappu on suomalainen kansanjuhla ja sen juhlimiseen osallistuu käytännössä koko kansa. Perinteisesti vapun juhlintaan liittyy myös runsas alkoholin käyttö ja vappua juhlintaan useamman päivän ja illan ajan. Juhlinta aloitetaan aatto päivästä ja riippuen siitä, mihin viikonpäivään vappu sijoittuu, voi juhliminen kestää useita päiviä. Vapun partiointi suoritettiin vappuaatto iltana ja yönä. Partiointi aloitettiin klo 19:00 ja se päättyi 02:00. Sää oli vappuaattona aurinkoinen ja vuodenaikaan nähden lämmin. Yön alin lämpötila oli n. +5 celsiusta.

Vaskomäen alueella nuoria oli kokoontuneena noin 300 henkilöä. Juhlijoita oli noin 14-vuotiaasta aina 22-vuotiaaseen saakka, toki vanhimpia oli määrällisesti vähiten. Enemmistö nuorista oli noin 15-17-vuotiaita.

Partiointi sujui ilman vakavia välikohtauksia ja nuorten vastaanotto oli positiivinen. Nuorten juhlinta oli kohtuullista eikä väkivaltatilanteita ilmennyt yleisesti. Partiointin aikana vain kaksi nuorta jouduttiin toimittamaan jatkohoitoon liiallisen päihtymyksen takia ja yksi nuori toimitettiin poliisin huostaan väkivaltaisen käytöksen takia. Väkivaltatilanne oli sinänsä erikoislaatuinen, ettei siihen liittynyt toisia osapuolia vaan kyseessä oleva nuori yritti vahingoittaa itseään, johtuen päihtymyksen määrästä. Nuori

otettiin kiinni ja luovutettiin poliisille. Kiinniottotilanne sujui rauhallisesti eikä se aiheuttanut toimenpiteen suorittaneelle partioijalle vaaraa.

Partioidinnin päätteeksi pidetyssä palaverissa ei ilmennyt erityistä huolenaihetta, eikä partioitsijoilla ollut tarvetta purkaa tilanteita.

6.2 Koulujen päättäjaisilta ja yö 2010

Koulujen päättäjaisillan ja yön partiointi aloitettiin klo 19:00 ja päätettiin n. klo 01:00. Verrattuna muihin tapahtumiin, koulujen päättäjäisiä juhlistaa huomattavasti pienempi joukko ihmisiä. Tämä johtuu siitä, että juhlinta koskettaa vain tiettyä ikäryhmää, eli koululaisia. Juhliviin koululaistenkin määrää pienentää vielä ikään sidonnaiset asiat, eli esimerkiksi alakouluikäiset juhlivat kotona, ilman alkoholia, omien vanhempien seurassa.

Sää oli vuodenaikaan nähden poikkeuksellisen lämmin ja tällöin mitattiinkin kevään ensimmäiset hellelukummat, +25 astetta celsiusta. Aurinko paistoi pilvettömältä taivaalta ja illan vietto olikin enemmän auringonottoa lämpimillä kallioilla, kuin riehakasta juhlintaa.

Nuoria oli kokoontunut Vaskomäelle vain noin 150 ja iältään he olivat yläkouluikäisiä, 14-17-vuotiaita. Vain muutama vanhempi nuori oli mukana juhlimassa.

Partiointi oli erittäin rauhallinen ja mukava tapahtuma. Väkivaltatilanteita ei ollut lainkaan ja alkoholin käyttökin oli kohtuullista. Kukaan nuorista ei juonut alkoholia humalahakuisesti. Leppoisaan tunnelmaan vaikutti todennäköisesti lämmin ja upea sää. Auringosta nauttiminen oli nuorille tärkeämpää kuin alkoholin juominen. Illan ja yön aikana emme joutuneet ottamaan yhteyttä viranomaistahoihin kertaakaan. Partioidinnin päätteeksi pidetyssä palaverissa ei ilmennyt erityistä huolenaihetta, eikä partioitsijoilla ollut tarvetta purkaa tilanteita. Partioidinnista mielenkiintoisen teki erityisesti sen leppoisa tunnelma ja se, että nuoret käyttäytyivät erityisen hyvin. Verrattuna median antamaan kuvaan koulujen päättäjäisten hurjista juhlista, tämä partiointi oli hyvin poikkeuksellinen. Kukaan partioon osallistuvista aikuisista ei voinut allekirjoittaa valtakunnallisen median mielikuvaa koulujen päättöjuhlien hurjuudesta. Median antama kuva tilaisuudesta on mielestäni muutenkin kyseenalainen, jos sitä vertaa esimerkiksi

toiseen valtakunnallisesti vietettävään juhlaan, eli vappuun. Vappuun verrattuna koulujen päättäjäisiä juhlii hyvin rajattu joukko ihmisiä. En myöskään koe, että Klaukkalan alueella koulujen päättäjäiset olisivat ennenkään aiheuttaneet kohtuuttomasti järjestyshäiriöitä. Olen tiedustellut kyseistä asiaa myös lähipoliiseina toimivilta henkilöiltä ja he ovat kanssani tilanteesta yhteneväistä mieltä.

6.3 Klaukkalan yritystenyö 2010

Klaukkalan kylän keskustassa järjestettävä ”Yritysten yö” -niminen tapahtuma on Klaukkalan yrittäjät Ry:n organisoima ja järjestämä tapahtuma nurmijärveläisille ja erityisesti klaukkalalaisille. Tapahtuma järjestettiin vuonna 2010 seitsemättätoista kertaa. Tapahtuman tarkoitus on ollut esitellä eri yrittäjien toimintaa ja palveluja potentiaalisille asiakkaille viihteen keinoin. Torille sijoitettujen esittelyteltojen lisäksi alueella on järjestetty mm. musiikkiesityksiä yleisön viihtymiseksi. Tapahtuma on jo siis perinteinen syystapahtuma alueella. Valitettavasti siihen on alkanut liittyä myös negatiivisia lieveilmiöitä, kuten nuorten ja nuorten aikuisten runsasta alkoholin käyttöä. Runsasta alkoholin käyttökulttuuria on valitettavasti tukenut kahden paikallisen anniskeluravintolan aktiivinen mukanaolo tapahtumassa. Partiointi aloitettiin tapahtumailtana klo 19:00 ja päätettiin klo 02:00.

Yritystenyön partiointi oli esitellyistä partioinneista sääolosuhteiltaan selvästi haastavin. Sää oli vuodenajasta johtuen keuhno. Tilaisuus pidetään aina elokuun viimeisenä perjantaina ja siihen vuodenaikaan pimeä tulee jo noin klo 21. Ennen tätä kyseistä partiota oli satanut vettä useamman päivän ja näin ollen maki oli mutainen ja erittäin liukas. Vettä satoi tihuttamalla myös koko illan. Lämpötila oli partioinnin aikana vain +5 astetta celsiusta. Verrattuna vapun ja koulujen päättymispartioon nuoria oli koontunut mäelle yhtäaikaaisesti noin 400. Ikäjakama vastasi vapun partiota. Kuitenkin verrattuna vuoden 2009 yritystenyöhön nuoria oli noin 200 vähemmän. Tämän arvellaan johtuvan siitä, että vuonna 2010 Helsingissä vietettävä Taiteiden yö-tapahtuma oli sijoitettu samaan päivään kun Klaukkalan yritystenyö. Ennen vuotta 2010 tapahtumat ovat olleet peräkkäisinä päivinä. Helsingin Taiteiden yö on ollut torstaina ja Klaukkalan Yritysten yö perjantaina.

Tässä partiossa oli eniten liukastumisten ja kaatumisten aiheuttamia ensiapua vaativia tehtäviä, väkivaltatilanteita sekä liiallisen alkoholin aiheuttamia sairaalakuljetuksia. Valitettavasti myös kaksi nuorta oli kokeilumielessä käyttänyt jotakin huumausainetta ja tämä aiheutti laajoja toimenpiteitä nuorten turvaamiseksi. Näistä tapauksista oli myös vakavia jatkoseuraamuksia. Kumpikaan nuorista ei onneksi vahingoittunut kokeilusta pysyvästi.

Partiointi oli monin eri tavoin haasteellinen ja huonot sääolosuhteet tekivät partiointista rasittavan. Partioitsijat olivat partion jälkeen erittäin uupuneita ja purkutilanteeseen käytettiin tapahtumien määrästä johtuen huomattavasti enemmän aikaa kuin muiden partioiden jälkeen. Partioitsijoilla oli tarvetta keskustelemalla purkaa kohtamia tilanteita. Osa partioitsijoista oli kokenut pelkoa partion aikana johtuen nuorten päihtymyksen määrästä, sekä aggressiivisesta käytöksestä. Vaikka aggressiivinen käytös ei missään tilanteessa kohdistunut partioiviin aikuisiin, koki osa sen pelottavana. Tämä siitä syystä, että tilanteet olivat heille outoja. Purkutilanteesta oli välitöntä hyötyä ja erilaiset tunnetilat saatiin läpikäytyä niin, ettei kenellekään jäänyt partiointista negatiivista tunnelmaa.

7 TURVALLISUUDEN JA TURVATTOMUUDEN MÄÄRITTELYÄ

Lönnqvist määrittelee turvallisuuden tutkimuksessaan seuraavanlaisesti: Arkikielellä puhuttaessa turvallisuus -käsitteen ymmärtäminen on helppoa, koska jokaiselle muodostuu asiasta jonkinlainen mielikuva. Jokainen meistä kokee turvallisuuden tunnetta omalla yksilöllisellä tavallaan. Yksilö tarvitsee ensisijaisesti suojaa, turvaa ulkopuolista vastaan, jolloin turvallisuus edustaa arvoa. Toiseksi turvallisuus on tarve. Turvallisuuden tunne on yksi yksilön perustarpeista, joka halutaan täyttää. Lopuksi turvallisen elämän tulee olla jokaisen oikeus ja erityisesti ihmisoikeuksien huomioiminen on tärkeää, koska ne kuuluvat tasavertaisesti kaikille.

Turvallisuudesta puhuttaessa nousee väistämättä esille sen vastakohta turvattomuus. Tuntuu siltä, että turvallisuudesta ei voi puhua ilman turvattomuuden käsitettä.

Vaikka turvallisuus ja turvattomuus nähdään toistensa vastakohtina, rajanveto niiden välillä on toisinaan vaikeaa, jolloin ne eivät olekaan enää toistensa vastakohtia. Turvattomuutta koetaan yksilötasolla selkeämmin kuin yhteiskunnan tasolla. Yhteiskunnallisessa keskustelussa turvattomuus nousee keskeisemmälle sijalle, samoin kuinka se voidaan kitkeä pois yhteiskunnasta. Kuitenkin asiaa tulee lähestyä turvallisuuden kautta. Oleellisia kysymyksiä ovat esimerkiksi: kenen turvallisuus, kuinka paljon turvallisuutta tarvitaan ja mikä turvallisuutta uhkaa. Eri toimijoilla kuten tutkijoilla, valtiolla ja järjestöillä on oma näkemys turvallisuus -keskusteluun.

Kirjassa Inhimillinen turvallisuus todetaan, että turvattomuus on muuttunut 20 vuodessa. Nyt turvattomuuden aiheuttajat ovat maailmanlaajuisia: ympäristöllisiä, kulttuurin arvoihin sekä maailmantilanteeseen liittyviä. Ihmisten välinpitämättömyys toisiaan kohtaan on ympäristöuhkien jälkeen yleisin turvattomuuden aiheuttaja, mikä merkitsee sitä, että voidaan puhua ”riskiyhteiskunnan” ohella myös ”välinpitämättömyys yhteiskunnasta”. (Niemelä, Lahikainen 2000, 9.) Artikkelissa todetaan myös, että turvallisuus ja turvattomuus liittyvät paljolti elämisen ehtoihin ja elämänkokemuksiin. Turvattomuus ja turvallisuus ovat yhtäältä yksilöllisiä ja toisaalta ne ovat kiinteässä yhteydessä sukupuoleen, ikään ja elämänvaiheeseen, sosioekonomiseen asemaan, toimeentuloon ja erityisesti lapsuuden ajan kokemuksiin. (mt., 10.) Nämä näkemykset tukevat mielestäni tekemäni työn tarpeellisuutta ja osoittavat, että katupartioinnilla voimme lisätä turvallisuuden tunnetta monella eri tasolla. Katupartiointi vaikuttaa turvallisuuden ja turvattomuuden tunteisiin niin yksilö, kuin ryhmätasollakin.

7.1 Turvallisuuden ja turvattomuuden lähikäsitteet: uhka, vaara, pelko, riski ja suoja

Turvallisuuden ja turvattomuuden lähikäsitteet kertovat käsitteiden laaja-alaisuudesta sekä siitä, että käsitteitä voi tarkastella monesta eri näkökulmasta. Käsitteet ovat hyvin yleispätevästi määriteltävissä.

- Uhka on mahdollisesti toteutuva, epämieluisa, epäedullinen, pelottava tai vahingollinen asia, joka uhkaa jotakuta tai jotakin. Esimerkiksi yksilön turvallisuutta uhataan.

- Vaara on uhkan synonyymi. Se koetaan kuitenkin uhkaa konkreettisemmaksi. Vaara on tilanne, jossa onnettomuus, vahinko tai muu sellainen epämiellyttävä tapahtuma on mahdollinen.
- Pelko on turvattomuuden lähikäsite. Pelko luo turvattomuuden tunnetta. Pelkoa pidetään negatiivisena ilmiönä, mutta pelkästään sitä se ei ole, koska pelon tunne motivoi ihmistä suojautumaan tai puolustautumaan vaaratilanteessa.
- Suojaalla tarkoitetaan jotakin, joka suojelee, varjelee, turvaa.
- Riski on uhan todennäköisyyden tai mahdollisen vahingon vaikutuksen tulo, siitä voidaan puhua myös riskilukuna. Eli riski on niin sanottu laskennallinen määre ja siten rinnastettavissa uhkaan. (Lönqvist 2011, 10.)

8 TURVALLISUUS JA TURVATTOMUUS KATUHAUKKOJEN TOIMINNASSA

Turvallisuuden ja turvattomuuden käsitteillä voidaan yhtäältä tarkoittaa objektiivista eli ulkoista tai toisaalta subjektiivista eli koettua tilaa – tai näiden kahden välistä suhdetta (Niemelä, Lahikainen 2000, 21). Sosiaalinen, ihmissuhteisiin liittyvä yhteisöllinen turvallisuuskäsite koskee ihmisen lähipiiriä ja sosiaalisia verkostoja. Tällaisia ovat muun muassa kouluyhteisöt, asuinyhteisöt, harrasteyhteisöt ja niin edelleen. Nämä ovat ihmissuhdeturvallisuuden ydinalueita. Näillä tasoilla muiden muassa väkivaltaisuus, ilkivaltaisuus, laiminlyönti ja muu vastaava aiheuttaa turvattomuutta. Asuin ja liikkumisympäristö saattavat olla turvattomia. äärimuotoja ovat katuväkivalta ja seksuaalirikokset. (mt., 31.)

Kuten kohdan 6 tapahtumakuvauksista voi havaita, joissain partiointi tapahtumissa ei ole lainkaan tilanteita joita voidaan kokea uhkaaviksi tai vaarallisiksi ja toisissa partiointeissa sellaisia on paljonkin. Turvallisuuden ja turvattomuuden analysointi on mielestäni haastavaa, koska ne ovat tunteita. Jokainen kokee tunteita eri tavoilla ja tästä syystä asian tutkiminen ja pohtiminen on ollut tässä työssä mielenkiintoista. Näkemys- ja kokemuksia on yhtä monta kuin on toimintaan osallistuvia ihmisiä. Aihepiiri on laaja ja monimuotoinen. Tästä syystä olen tässä kohdassa keskittynyt tarkastelemaan aihetta kahdesta eri näkökulmasta. Ensiksi turvallisuutta ja turvattomuutta tar-

kastellaan partioijan näkökulmasta ja sitten nuorten näkökulmasta. Tämän lisäksi halusin verrata keskenään koettujen uhkien ja vaarojen samankaltaisuuksia.

8.1 Uhka, vaara, pelko, suoja ja riski partioijan näkökulmasta

Eri tuntemuksia on kaikkien partiointitilaisuuksien jälkeen kartoitettu partiointiin osallistuneilta loppupalaverin yhteydessä. Illan aikana tapahtuneet uhaksi, vaaraksi, peloksi, suojaksi, riskiksi koetut asiat on kirjattu ylös heti partioinnin päätyttyä. Tämä on myös tärkeä osa partioijien psyykkistä hyvinvointia. On tärkeää, että illan tapahtumat käydään läpi ja puretaan. etteivät ne ala kuormittaa partiontitehtävissä toimivien mieltä. Tunteet ovat subjektiivisia ja jokainen suhtautuu asioihin peilaten omaa elämäänsä ja kokemaansa. Tunteiden ja tuntemusten jakaminen on tärkeä osa henkistä suojaamista ja tilanteen purkua. Olen koonnut haastattelemalla ryhmän jäseniltä heidän tuntemuksiaan eri tilanteista edellä käsittelemistäni kolmesta partiointitapahtumasta.

Jaoin partioitsijoiden luettelemat uhat, vaarat, pelot, suojaavat tekijät, sekä riskit Lönnqvistin määritelmien mukaisiksi ryhmiksi. Osa luetteloiduista asioista saattaa kuulua kahteen tai useampaan eri ryhmään. Kyse on pitkälti tunneperäisistä asioista, joita jokainen kokee omiin kokemuksiinsa peilaten. Se mikä on toiselle vain uhka tai riski voi olla toiselle jo todellinen vaara ja aiheuttaa pelkoa. Haastatteluihin partiointien aikana on osallistunut 8-12 henkilöä, tapahtumasta riippuen.

Uhka on mahdollisesti toteutuva, epämieluisa, epäedullinen, pelottava tai vahingollinen asia, joka uhkaa jotakuta tai jotakin. Esimerkiksi yksilön turvallisuutta uhataan.

(Lönnqvist 2011, 10.) Uhkiksi partioijat kokivat seuraavia asioita:

- Pienellä alueella on paljon humalaisia ja tai muuten sekavassa tilassa olevia nuoria jolloin ei pysty kontrolloimaan ja näkemään kaikkea mitä ympärillä tapahtuu. Tämä voi tehdä tilanteesta hyvinkin uhkaavan.
- Suuren nuorisjoukon keskellä alkava ja kytevä riita tai erimielisyys leviää "lumipallo efektinä" jos siihen ei pysty ajoissa asianmukaisesti puuttumaan.
- Partioitsijoiden liian pieni määrä suuressa nuorisjoukossa voi myös aiheuttaa uhan tunnetta partiota tekeville vapaaehtoisille.

- Yksi iso uhka voi olla myös aikaisemmat erimielisyydet toispaikkakuntalaisten kanssa. Tähän voi liittyä erilaisia kostotoimenpiteitä jotka voivat pahimmillaan johtaa varsin mittaviin yhteenottoihin.

Vaara on uhkan synonyymi. Se koetaan kuitenkin uhkaa konkreettisemmaksi. Vaara on tilanne, jossa onnettomuus, vahinko tai muu sellainen epämiellyttävä tapahtuma on mahdollinen. (mt., 10.) Partioijasta riippuen osa uhista koettiin myös vaaraksi:

- Nuorisolla voi olla halussaan tänä teräaseita ja ampuma-aseita, mikä osaltaan lisää omaa turvattomuuden tunnetta.
- Myös humalaiset vanhemmat ja aikuiset voivat aiheuttaa vaaratilanteita ottaessaan yhteen nuorison kanssa. Etenkin ns. yhteisissä tapahtumissa kuten yritysten yössä.
- Ulkopaikkakuntalaisten osallistuminen paikalliseen juhlintaan, esimerkiksi yritysten yössä, aiheuttaa lisävaaraa. Tällöin voi esiintyä erilaisia kostotoimenpiteitä jotka voivat pahimmillaan johtaa varsin mittaviin yhteenottoihin.
- Päihteiden sekakäytöstä johtuva arvaamattomuus.
- Pienellä alueella on paljon humalaisia ja tai muuten sekavia nuoria jolloin ei pysty kontrolloimaan ja näkemään kaikkea mitä ympärillä tapahtuu. Tämä voi tehdä tilanteesta hyvinkin uhkaavan.

Tämä uhkana koettu asia muuttui vaaraksi heti kun siihen lisättiin muita olosuhteita, kuten pimeys.

Pelko on turvattomuuden lähikäsite. Pelko luo turvattomuuden tunnetta. Pelkoa pidetään negatiivisena ilmiönä, mutta pelkästään sitä se ei ole, koska pelon tunne motivoi ihmistä suojautumaan tai puolustautumaan vaaratilanteessa. (mt., 10.) Pelkoa aiheutti edellä mainitut uhka ja vaara. Toisaalta partioitsijat totesivat, että jos kovasti pelkää, ei tätä työtä voi tehdä. Tästä syystä pelko-lista jäi aika lyhyeksi.

- Päihteiden sekakäytöstä johtuva arvaamattomuus
- Pienellä alueella on paljon humalaisia ja tai muuten sekavia nuoria jolloin ei pysty kontrolloimaan ja näkemään kaikkea mitä ympärillä tapahtuu. Tämä voi tehdä tilanteesta hyvinkin uhkaavan.

Olosuhteet, kuten esim. pimeys saattoi aiheuttaa partioijassa vaaran tunnetta ja se myös aiheutti pelkoa.

- Pimeys

Yllättävää kyllä, eräs partioon osallistunut keski-ikäinen rouva kertoi pelkäävänsä pimeää ja että pelko oli hänelle hyvin todellinen. Eräs motiivi, miksi hän osallistui partiointiin, oli oppia hallitsemaan pimeän aiheuttamia pelkotiloja.

Suojalla tarkoitetaan jotakin, joka suojelee, varjelee, turvaa. (mt., 10.) Suojaksi partiijat kokivat seuraavia asioita:

- Ryhmä
- Ryhmän käyttämät huomioliivit
- Yhteydenpitovälineet, esim. matkapuhelin
- Asianmukaiset varusteet, vaatteet ja kengät, jotka sopivat olosuhteisiin.
- Ensiapuvälineet
- Ryhmän johtajan ammattitaito
- Tutut nuoret
- Muut toimijat, muun muassa Saapas-ryhmä
- Poliisi

Riski on uhan todennäköisyyden tai mahdollisen vahingon vaikutuksen tulo, siitä voidaan puhua myös riskilukuna. Eli riski on niin sanottu laskennallinen määre ja siten rinnastettavissa uhkaan.

(mt.,10.) Riskeiksi partiioija kokivat seuraavia asioita:

- Maasto on vaikeakulkuista etenkin Vaskomäellä. Iltaisin on pimeää jolloin ei näe kunnolla eteensä. Kallio voi olla paikoittain liukas. Maastossa on paljon lasinsiruja ja rikkinäisiä pulloja.
- Mahdollisten huumausainevälineiden löytyminen, mm. käytetyt neulat ja ruiskut
- Poliisien vähäiset resurssit. Poliiseja ei välttämättä juurikaan näy itse "pääkallopaikalla". Kaikilla poliiseilla ei välttämättä ole juurikaan paikallistuntemusta alueesta ja sen nuorisosta.
- Päihteiden sekakäytöstä johtuva arvaamattomuus

Periaatteessa kaikki uhat, vaarat ja pelot listoilta löytyvät asiat koettiin myös riskeiksi siinä vaiheessa kun niitä käsiteltiin ennen partion alkamista ajatustasolla. Partioinnin aikana ne tarkentuivat yksilöllisesti joko uhiksi, vaaroiksi, peloiksi tai kaikiksi edellä

mainituiksi. Myös kaikki suojaksi koetut asiat koettiin mahdollisiksi riskeiksi käänteiseksi muutettuna. Esimerkiksi ryhmä vs. ryhmästä eksyminen, tutut nuoret vs. tuntemattomat nuoret ja niin edelleen.

8.2 Uhka, vaara, pelko, suoja ja riski nuorten näkökulmasta

Olen kerännyt nuorten kokemuksia uhka -ja vaaratilanteista vapaamuotoisilla kyselyillä Klaukkalan nuorisotilassa, jossa työskentelen. Tapahtumien jälkeisinä päivinä aiheesta on ollut helppo keskustella niin sanottuina kahvipöytäkeskusteluina. Keskusteluihin on eri tapahtumien jälkeen osallistunut useita kymmeniä nuoria ja he ovat pääsääntöisesti olleet samoja nuoria joita olemme Vaskomäen alueella kohdanneet partiointien aikana. Keskeisimmiksi asioiksi nousivat pitkälti samat tuntemukset kuin aikuistenkin tekemässä listassa kohdissa uhka, vaara ja suoja. Kohdissa pelko ja riski nuoret selvästi pohtivat termejä eri näkökulmasta kuin partiossa toimivat aikuiset. Nuoruus ja nuoruuteen kuuluvat ilmiöt ja tavat kuuluvat selvästi nuorten kokemuksista näissä kohdissa.

Ovatko rangaistukset ja niiden pelko todella uhka ja vaaratekijä, vaiko suojaava tekijä, vaikkakin se aiheuttaakin nuoressa pelkoja? Aikuinen miettii ja kokee asiat eri lähtökohdista kuin nuori. Nuoren kokemukset esimerkiksi kiinni jäämisen peloista saattavat muuttua iän myötä suojaaviksi tekijöiksi; kun pelkäsin niin paljon kiinni jäämistä, join huomattavasti vähemmän alkoholia kuin muut ystävät ja tämä on vuosien saatossa osoittautunut suojaavaksi tekijäksi. Se mitä pelkäsin nuorempana olikin minulle suoja.

Jaoin myös nuorten tuntemukset ja kokemukset Lönqvistin listaan, jotta partioitsijoiden ja nuorten kokemusten ja tuntemuksien vertailu oli helpompaa.

Jo heti haastatteluja tehdessäni kiinnitin huomiota siihen, että partioitsijoiden ja nuorten kokemat tunteet ja tilanteet olivat hyvin samankaltaisia. Nuorten kertomuksissaan käyttämä kieli vain oli erilaista, johtuen ikä -ja koulutuseroista, verrattuna aikuisten kertomiin kokemuksiin. Nuoret eivät välttämättä osanneet analysoida ja sanottaa tunteitaan eri tilanteissa samalla tasolla kuin aikuiset.

Uhka. Uhiksi nuoret kokivat tilaisuuksissa seuraavia asioita:

- Nuorten määrä ja nautitun alkoholin määrä. Mitä enemmän paikalla on alkoholia nauttineita nuoria, sitä uhkaavammaksi olo koettiin.
- Heikko näkyvyys alueella, joko nuorten määrästä tai pimeydestä, tai molemmista tekijöistä johtuen.
- Se, että Katuhaukat tai Saappaat eivät tulekaan paikalle.
- Erilaiset väkivallan teot, esim. tönimiset, tappelut, riidat.
- Ulkopaikkakuntalaisten ”kuokkavieraaksi” tuleminen.
- Se, että joku nuorista juo liikaa alkoholia ja aiheuttaa ongelmia.
- Se, että pimeässä (päihtyneenä) loukkaa itsensä jollain tavalla, kaatuu tai jopa tippuu kalliolta.
- Se, että jää luvattomasta alkoholin juonnista tai vain tupakan polttamisesta vanhemmille kiinni.
- Poliisille ja sosiaalitoimelle mahdollisesta kiinnijäämisestä ilmoittaminen.
- Se, että jos edellä mainittuja asioita tapahtuu, vanhemmat pettyvät, suuttuvat ja/tai rankaisevat.

Vaara. Selkeää vaaraa nuoret kokivat seuraavista asioista:

- Erilaiset väkivallan teot, esim. tönimiset, tappelut, riidat.
- Se, että joku nuorista juo liikaa alkoholia ja aiheuttaa ongelmia.
- Se, että pimeässä (päihtyneenä) loukkaa itsensä jollain tavalla, kaatuu tai jopa tippuu kalliolta.

Vaaraksi koetut asiat myös aiheuttivat pelkoa.

Pelko. Mielenkiintoista kyllä, mutta varsinaiselle pelko-listalle nuorten kohdalla päätyivät eri asiat, kuin vaaraa aiheuttavat. Vaikka vaara-listan asiat aiheuttavat pelkoa, pelkkä pelko mielletään eri asioihin. Kun avasin tätä ristiriitaa nuorten kanssa, he perustelivat sitä toteamalla, että pelkoja on erilaisia. Nuorten pelko-listalla oli myös eri asioita kuin partioitsijoiden samalla listalla. Nuorissa pelkoa aiheuttivat seuraavat asiat:

- Se, että jää luvattomasta alkoholin juonnista tai vain tupakan polttamisesta vanhemmille kiinni.
- Poliisille ja sosiaalitoimelle mahdollisesta kiinnijäämisestä ilmoittaminen.
- Se, että jos edellä mainittuja asioita tapahtuu, vanhemmat pettyvät, suuttuvat ja/tai rankaisevat.

Edellä mainitut olivat kyselyjen kärkisijoilla, näitä asioita pelättiin eniten. Edellä mainittujen lisäksi pelkoluetteloon pääsivät nuorten listalla nuoruuteen kuuluvia tunteita, tilanteita ja asioita:

- Tyttö/poikakaverin pettäminen
- Tyttö/poikakaverin jättäminen
- Riidat kavereiden välillä
- Kiusaajan kohtaaminen päihtyneenä

Nuoret siis kokivat pelkäävänsä nuoruuteen ja aikuiseksi kasvamiseen, tavalla tai toisella kuuluvia, ihmissuhteisiin liittyviä asioita. Uskon, että tämä johtuu elämän kokemuksen puutteesta. Nuorelle ihmissuhteet ja niihin liittyvät tunteet aiheuttavat pelkoja, koska ne ovat nuorelle uusia, ennen kokemattomia asioita.

Suoja. Suojaaviksi asioiksi nuoret kokivat seuraavia asioita:

- Omat ystävät /muut nuoret
- Katuhaukat ja Saappaat
- Matkapuhelin
- Sateenvarjo
- Poliisi (mutta vain äärimmäisessä hätässä)

Riski. Riski oli sanana erittäin hankala nuorten määriteltäväksi, mutta samoin kuin aikuiset, nuoret määrittivät riskeiksi kaikki uhat, vaarat ja pelot, kun asiaa puitiin tapahtumien ulkopuolisessa tilanteessa, ilman päihtymystä. Nuorten kohdalla myös erääksi suurimmista riskeistä nousi kuitenkin kiinnijäämisen pelko päihteiden käytöstä, ja tiedon kulku siitä omille vanhemmille, poliisille ja sosiaalityöntekijöille. Tämähän oli aihe myös pelko-listalla.

Alkoholiin liittyi kaksi nuorten mielestä suurta riskiä, mikä oli aikuisen näkökulmasta jopa hieman huvittavaa. Nuoret kokivat riskinä sen, että jos ei saakaan hankittua alkoholia tulevaan tilaisuuteen tai tapahtumaan tai, että jos alkoholit ehditään poliisin toimesta takavarikoida ennen riittävän ja halutun päihtymyksen saavuttamista. Nuorten kuvauksen mukaan nämä olivat erilaisia riskejä, kuin uhiksi, vaaroiksi ja peloiksi koetut, mutta nuorten näkökulmasta hyvin konkreettisia asioita, jotka oleellisesti vaikuttavat nuorten mielestä tilaisuuden/tapahtuman onnistumiseen.

8.3 uhkien ja vaarojen samankaltaisuus

Mistä koettujen uhkien ja vaarojen samankaltaisuus johtuu, vaikka näkökulma on aikuisen ja nuoren välillä erilainen? Yksinkertaisesti siitä syystä, että ne ovat hyvin konkreettisia asioita kuten maasto-olosuhteet tai pimeys. Henkilöön liittyvät uhat ja vaarat, eli esimerkiksi vieraspaikkakuntalaiset henkilöt, nuoret kokivat taasen eri tavoilla kuin aikuiset. Nuorille vieraspaikkakuntalaisten osallistuminen juhlintaan oli lähinnä haaste. Haaste siinä suhteessa, että se saattaisi johtaa konflikteihin, mutta itse konfliktia ei pidetty pelottavana. Kommentteihin kuului mm. tokaisuja siitä, että eihän vappu ole edes vappu, jos ei tappelemaan pääse. Tarkemmin asioista keskusteltamme, nuoret kyllä tajusivat myös tilanteiden vaarallisuudetkin.

Se, mikä oli mielenkiintoista havaita niin aikuisten kuin nuortenkin mielipiteissä oli, että kummatkaan eivät kokeneet toisiaan uhkaaviksi tai vaaraa aiheuttaviksi, vaan päinvastoin. Aikuiset kommentoivat, että tutut nuoret eivät aiheuta mitään pelkoja ja nuoret taas kokivat aikuisten läsnäolon turvaavana elementtinä. Vaikka aikuiset ja nuoret katsovat asioita omasta lähtökohdastaan ja ymmärtävät asioita erilailla, uhkaa ja vaaraa aiheuttavat asiat olivat samoja. Ikä, eletty elämä ja henkilökohtaiset kokemukset vaikuttivat koettuihin tunteisiin tässä kohdassa mielestäni vähän. Aikuisten tuntemukset olivat hieman voimakkaampia kuin nuorten, johtuen eletyn elämän tuomasta kokemuksesta.

9 VAPAAEHTOINEN KLAUKKALAN KATUHAUKKANA JA KATUPARTIOSSA

Millainen henkilö voi liittyä toimintaan? Klaukkalan Katuhaukat ovat omassa toiminnassaan määritelleet, millaisia ominaisuuksia partioon osallistuvalta henkilöltä vaaditaan. Vaatimuksia on esimerkiksi ikä, joka yhteisellä päätöksellä on asetettu 30 ikävuoteen. Ryhmä on pohtinut tätä paljon ja tullut siihen tulokseen, että olettavasti 30-vuotias on jo niin sanotusti oikeasti aikuinen. Tällä myös turvataan se, ettei partioitsija partioi kavereittensa keskellä. Oletamme myös, että tämän ikäisellä henkilöllä on tietty määrä elämäkokemusta ja että oma käytös nuorten keskuudessa on aikuis-

maista. Toinen mainitsemisen arvoinen ominaisuus on rauhallisuus. Toivomme, että partioon osallistuvalla aikuisella on erittäin ”pitkä pinna”, ja että aikuinen osaa olla provosoitumatta nuorten välillä jopa haasteellisesta käyttäytymisestä. Olemme partiossa kuitenkin turvaamassa nuorten vapaa-aikaa, emmekä esimerkiksi moralisoida alaikäisten alkoholin käytöstä, saatikka arvostelemassa nuorten ulkonäköä tai pukeutumistyyliä.

Millainen ihminen tekee vapaaehtoistyötä? Laitisen (2006) toimittamassa kirjassa ”Tule mukaan, Osallistumisen edellytyksiä järjestötyössä”, tätä asiaa pohditaan monen eri katsantokannan ja motiivin kautta. Kirjassa muun muassa todetaan, että ihmisen omat elämäntilanteet ja tarpeet vaikuttavat motivaatioon tehdä vapaaehtoistoimintaa, riippuen erilaisista elämäntilanteista. Katuhaukkojen toiminnassa tämä näyttäytyy esimerkiksi niin, että moni partiotoimintaan osallistuva henkilö on jäänyt jo ansiotyöstään eläkkeelle ja haluaa paljon vapaa-ajallaan tehdä jotakin merkityksellistä. Pieni ydinryhmämme on myös onnistunut luomaan sopivan arvopohjan toiminnalle niin, että se tyydyttää hyvinkin erilaisia henkilöitä. Joukkoomme onkin valikoitunut esimerkiksi sotilasuran päättänyt lääkäri, joka on todennut, ettei voisi tehdä samaa vapaaehtoistyötä Saappaitten riveissä, Saapas-toiminnan seurakuntasidonnaisuudesta johtuen. Samaisesta syystä joukossamme on mukana useita henkilöitä, jotka vaikuttavat vapaa-ajallaan myös Lions Club – toiminnassa.

Olen havainnut todeksi ”Tule mukaan”-kirjan väitteen ja perustelut siitä, että osallistumisen syyt ja motiivit vaihtelevat elämänkaaren eri vaiheiden myötä. Olen myös samaa mieltä siitä, että vapaaehtoistoiminnassa tärkeässä roolissa tekijälle itselleen, on johonkin joukkoon kuuluminen. Osallistumalla toimintaan tullaan osalliseksi joukosta ja toiminnasta. Monelle jo eläkkeelle jääneelle tunne siitä, että on mahdollisuus olla vielä aktiivinen kansalainen, on erittäin tärkeä kokemus ja katson, että tämän mahdollistaminen on lähes yhtä tärkeää, kuin partiossa tapahtuva nuorison hoivaaminen. (Laitinen 2006, 11.)

Kujala (2011) käsittelee opinnäytetyössään pääsääntöisesti järjestöissä toimivia vapaaehtoisia ja vapaaehtoisten motivaatioita, sekä jaksamista. Samat motiivit pätevät vapaaehtoisuuteen, missä tahansa vapaaehtoistoiminnassa. Se, että toiminta ei ole

järjestövetoista tai rekisteröitynyttä ja selkeästi organisoitua, tuo siihen vain lisähaasteita. Esimerkiksi turvallisuuskulma on aivan toinen kuin järjestötoiminnassa. Motivoitunut järjestötoimija jaksaa tehtävässään, mutta edes suuri arvolataus ei riitä jaksamaan jos järjestötoiminta ei tarjoa vastineeksi mielekästä toimintaa ja onnistumisen mahdollisuuksia. Vapaaehtoistoiminnassa korostuu myös tekemisen merkityksellisyys, on voitava kokea, että tehdyllä työllä on jotakin merkitystä, eikä toiminta ole pelkkää puuhastelua. (Kujala 2011, 10-11.)

Kujala toteaa myös, että vapaaehtoistoiminnassa jaksamisen haasteet eivät varmasti poikkea juurikaan työssä jaksamisen haasteista, mutta järjestöjen erityislaatuisuus tuo siihen oman leimansa. Työelämässä ovat voimassa tietyt lainalaisuudet, joihin työntekijällä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa. Toisaalta työnteko on luonnollisesti myös palkan perusta ja työsopimus velvoittaa työntekijää sitoutumaan työntekoon. Vapaaehtoistoiminta ei sisällä tällaisia sitoumuksia, vaan perustuu puhtaasti omaan harrastuneisuuteen ja omaehtoiseen osallistumiseen.

Vapaaehtoistoiminnassa on sen vapaaehtoisuudesta huolimatta kuitenkin myös jaksamisen haasteita. Kun osallistujat vähenevät ja toimintaan sitoutuminen ohenee, jäävät tehtävät ja niiden suorittaminen yhä harvempien vastuulle. Vapaaehtoistoiminnasta voi pahimmillaan muodostua mielekkään harrastuksen sijaan ikävä velvollisuus. Vapaaehtoistoiminnassa jaksaminen syntyy tekemisen mielekkyydestä, onnistumisen kokemuksista, yhteisöllisyyden voimasta sekä mahdollisuudesta toteuttaa itseään toiminnan kautta. Määritelmänä vapaaehtoistoiminnassa jaksamista voisi luonnehtia seuraavasti: Vapaaehtoistoiminnassa jaksaminen perustuu yhdessä tekemisen iloon ja onnistumisen kokemuksiin, jotka tukevat yksilön omia motiiveja mahdollistaen oman osaamisen saattamista yhteisen hyvän tavoitteisiin.

(Kujala 2011, 15.)

Kun peilaan Kujalan kirjoitusta omiin havaintoihini katupartioinnista, voin todeta, että erityisesti työn merkityksellisyys ja tuloksellisuus on katupartioinnin kantava voima. Klaukkalan katuhaikkojen toiminnassa täytyy kuitenkin huomioida se seikka, että ryhmä ei ole järjestäytynyt virallisesti, rekisteröitynyt, eikä ole osa minkään järjestön toimintaa. Tämä asettaa tiettyjä haasteita turvallisuuden suhteen ja turvallisuuden lisääminen ryhmän työskentelyssä onkin tämän opinnäytetyön pääasiallinen tehtävä.

Klaukkalan Katuhaukoissa vapaaehtoinen on kirjaimellisesti vapaaehtoinen ja toimii täysin yksityisen kansalaisen valtuuksin ja oikeuksin. Esimerkiksi Saappailla, joka on seurakuntajohtoinen ryhmä, on erilaiset partioijaa turvaavat elementit käytössään. Katuhaukka on siis toisin sanoen myös partioidessaan vain yksityishenkilö, yksityishenkilön oikeuksin ja velvollisuuksin. Henkilökohtainen tapaturmavakuutus on ainoa virallinen turva partioon osallistujalle. Näin turvallisuus toiminnassa nousee Katuhaukkojen motivaationa samalla tasolle kuin esimerkiksi jaksaminen monessa muussa vapaaehtoisryhmässä. Turvallisuus myös tuo ja lisää jaksamista.

10 UHKA JA VAARATILANTEIDEN TUNNISTAMINEN JA TUNNISTAMATTOMUUS

Uhkaavien ja vaarallisten tilanteiden havainnointi ja tunnistaminen ei ole itsestäänselvyys, mutta sitäkin voi oppia siinä missä muitakin taitoja. Katupartiointia tehdessä näiden taitojen oppiminen on ensiarvoisen tärkeää kaikkien osapuolten turvallisuuden takia.

10.1 Kuka pelkää ja mitäkin

Koska edellä käsiteltyjen tunteiden tunteminen on subjektiivista (uhka, vaara, pelko, suoja ja riski) voidaan myös olettaa että tunteet aiheuttavat eriasteisia reaktioita. Se, mitä kukin pelkää, on tässä kohdassa pohtimisen arvoinen asia. Tilanne, mikä saa yhden partioitsijan säpsähtämään ja reagoimaan voimakkaasti, toinen, ehkä kokeneempi partioija, kuittaa olan kohautuksella.

Kaikki edellä mainitut tunteet ovat kuitenkin niiden haastavuudessaan vain tunteita, jotka jokainen kokee omalla tavallaan. Tuntemuksiin vaikuttavat eletty elämä, omat kokemukset ja oma persoona. Tunteita käsitellään ja peilataan niiden kautta. Myös koettujen asioiden määrä vaikuttaa tunteisiin ja niiden aiheuttamiin reaktioihin. Sellainen henkilö joka on osallistunut jo useaan katupartiointitapahtumaan, ei säpsähdä humalaista kovaäänistä nuorta enää ollenkaan samalla tavalla kuin ensimmäistä ker-

taa partiossa oleva henkilö. Sama pätee kaikkiin partioimisen aikana tapahtuviin asioihin, olivat ne sitten negatiivisia tai positiivisia tapahtumia. Partioijan kokemus vaikuttaa myös muihin asioihin, kuten kokonaisnäkemykseen tilanteesta ja ennakointikykyyn.

10.2 Kisällistä mestariksi, oppimisen kaari

Erilaisia kursseja ja koulutuksia siitä, miten katupartiossa pitäisi toimia, voidaan kyllä järjestää pilvin pimein ja tietyn asteinen teoriapohja on hyväkin olla olemassa. Väitän kuitenkin, että katupartioinnin oppii vain toimintaan osallistumalla. Joka kerran voi oppia jotakin uutta, mutta jotta voisi sanoa oppineensa edes perusasiat, pitää osallistua useampaan kuin yhteen partiointiin. Kokemus opettaa tässä tapauksessa nopeasti ja tehokkaasti. En kuitenkaan suosittele uhkarohkeutta ja tilanteiden aliarviointia, vaan ensimmäisiin partiointeihin on hyvä osallistua suurta varovaisuutta noudattaen ja katsellen miten muut jo pitkään toiminnassa olleet toimivat. Itse olen partioinut jo useiden vuosien ajan ja on ilo katsoa uusien partioitsijoiden kehittymistä pelokkaista, ympärilleen pälyilevistä, kädet taskussa seisoskelijoista, aktiivisiksi toimijoiksi. Parhaimmillaan voi nähdä jopa jonkun hengen pelastettavan.

Uhan, vaaran, suojan tai riskin, saatikka sitten pelon tunnistaminen ja tunteminen eivät ole kuitenkaan helppo tehtävä. Väitän olevani tässä asiassa jo itsekin asiantuntija, mutta Janet Rodgersin teoksessa Puolusta itseäsi on erinomaisia ohjeita aloittelijoille. Rodgers toimii Lontoon poliisissa etsivänä. Hänen teoksessaan olevat ohjeet on ensisijaisesti suunniteltu sellaisille henkilöille, joilla ei ole esimerkiksi aikaisempaa kokemusta tai koulutusta liittyen itsensä puolustamiseen. Minä taas pohjaan oman asiantuntijuuteni omiin koulutuksiini sekä harrastuksiini. Olen toiminut yli 20 vuotta erilaisissa järjestyksenvälontätehtävissä eri tilaisuuksissa. Minulla on myös ajanmukainen järjestyksenvälontatehtäväkoulutus jatko-osineen, sekä voimankäytön koulutus. Katupartiointia olen harrastanut noin viisi vuotta. Tällä hetkellä itsepuolustuslajeista harrastan Aikidoa. Ammatiltani olen nuoriso -ja vapaa-ajan ohjaaja ja sitäkin on tullut tehtyä yli 20 vuotta.

10.3 Ole valpas, ole turvassa

Jatkuva uutisointi erilaisista katastrofeista ja terroriteoista saa kenet tahansa pelkäämään oman ja läheistensä turvallisuuden puolesta. Mutta mitkä pelot ovat sitten sellaisia, miltä on tarpeen suojautua? Kannattaa varautua monenlaisiin hätätilanteisiin, ainakin teoriatasolla, sekä miettiä omaa ja muiden turvallisuutta, omaa turvallisuuttaan kuitenkin uhraamatta. Kun erilaisia uhka ja vaaratilanteita laitetaan järjestykseen sen mukaan, minkä suuruisia kuolemaan johtaneita lukuja ne edustavat, se auttaa meitä hahmottamaan vaaran määrää. Sydänsairaudet, syöpä -ja hengityselinsairaudet ovat yleisimpiä kuoleman aiheuttajia. Niiden jälkeen tulevat onnettomuudet. Esimerkiksi liikenneonnettomuuksissa kuolee Britanniassa vuosittain noin 3400 ihmistä ja Suomessa noin 400. Tilastoista huolimatta rikollisuus on yleisin pelon aihe ja syynä tähän on muun muassa sen ennalta arvaamattomuus. Väkivallan kohteeksi voi joutua kuka tahansa, melkein missä tahansa. (Rodgers 2002.)

Turvallisuus on mielestäni erittäin mielenkiintoinen aihe, koska siihen voi itse omilla tiedoillaan ja taidoillaan vaikuttaa. Rikollisuudessa on kuitenkin myös selkeitä lainalaisuuksia, jotka vaikuttavat eri seikkoihin, muun muassa siihen kuka valikoituu uhriksi. Yksilön pelko joutua rikoksen uhriksi ei kuitenkaan ole useinkaan suhteessa siihen vaaraan jossa hän todellisuudessa on. Tutkimusten mukaan esimerkiksi seuraavat seikat vaikuttavat siihen, tuleeko henkilöstä rikoksen uhri vai ei.

Vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi:

- Sukupuoli, miehet ovat todennäköisempiä väkivallan uhreja kuin naiset. Poikkeuksena seksuaaliväkivaltarikokset.
- Ikä, nuoret ihmiset joutuvat todennäköisimmin väkivaltarikosten uhreiksi, kuin iäkkäämmät.
- Tulotaso, mitä korkeampi tulotaso ja tai varallisuus, sitä pienempi todennäköisyys on joutua erilaisten rikosten uhriksi.
- Asuinpaikka, väkivaltarikoksia tehdään enemmän heikkotuloisilla alueilla, kuin varakkailla alueilla. Maaseudulla väkivaltarikollisuus on vähäisintä.

Ongelmien ennakointi on mielestäni terve tapa suhtautua mahdolliseen uhkaan ja vaaraan. Kaikkea ei voida ennakoida, mutta jo pelkkä mielikuvaharjoittelu eri tilanteisiin valmistaa meitä kohtaamaan niitä. Kun miettii asioita etukäteen, voi minimoida

vaaratilanteita ja selviytyä niistä paremmin, niin fyysisesti kuin psyykkisestikin. Esimerkiksi jo pelkästään valppauden kehittäminen arkitoimissa on suuri suojaava tekijä. Tässä asiassa olen Rodgersin kanssa täysin samaa mieltä. Päivittäisien rutiinien keskellä on helppoa unohtaa arjen vaarat, mutta ne ovat ne hetket, jolloin jokin rikos todennäköisimmin kuitenkin tapahtuu.

Me aistimme, tutkimme ja arvioimme ympäristöämme jatkuvasti vaistojemme varassa, sitä liiemmin miettimättä. Kutsuupa henkilö tätä toimintaa intuitioksi, aavistukseksi tai ”kutinaksi”, se yleensä pitää paikkansa. Pienet muutokset toisten ihmisten äänensävyissä tai kasvonilmeissä saavat aikaan meissä nämä tuntemukset. Voimme tulkita tai ennakoida, onko esimerkiksi keskustelukumppanimme hermostumassa tai muuttumassa uhkaavaksi. Tämä kyky on meille erityisen tärkeä sen suojaavan ominaisuutensa takia. Uskomalla omiin tunteisiimme voimme välttää vaaran.

10.4 Valmistaudu pelkoon ja suojaa itsesi ja muut

Pelko voi vaaratilanteessa synnyttää voimakkaita fyysisiä reaktioita, joihin on hyvä valmistautua etukäteen. Vaaran kohdatessaan ihminen voi esimerkiksi jähmettyä paikoilleen eli ”jäättyä”, eikä osaa edes huutaa. Toisilta saattaa kadota todellisuuden tuntu, niin että kaikki tapahtuu kuin unessa, ymmärrys hämärtyy unen kaltaiseksi. Ääritilanteissa jotkut reagoivat hyvinkin voimakkaasti ja saattavat jopa laskea alleen, eli virtsata tai ulostaa tahattomasti, tai sitten oksentaa. Tämä kaikki on tahdostamme riippumatonta, eikä sitä pidä tulkita tahalliseksi tai heikkouden merkiksi. Joillain esimerkiksi oksennusreaktio laukeaa vaaratilanteen ohi mentyä, tämäkään ei ole tavatonta.

Pelko saa kehomme erittämään hormonia nimeltä adrenaliini. Se onkin eräs pelon hyödyllisin puoli, koska se laukaisee kehossamme reaktion ”pakene tai taistele”. Adrenaliini saa meidät toimimaan, vaikka tilanne tuntuisi kuinka epätoivoiselta tahansa. Sen tarkoitus on suojata meitä monin eri tavoin. Se saa meidät hetkellisesti saavuttamaan esimerkiksi enemmän voimaa tai nopeutta kuin mihin muutoin pystyisimme. Adrenaliini myös turruttaa kipua hetkellisesti. (mt., 2002.)

Kukaan ei osaa neuvoa yksityiskohtaisia tai täysin oikeita tapoja toimia kriisitilanteissa, mutta esimerkiksi seuraavanlaisesta toimintalistasta saattaa olla apua:

- Arvioi tilanne: Käytä kaikkia mahdollisia aistejasi ja paina mieleesi nopeasti tarkka kuva tapahtumasta. Arvioi samalla aiheutuuko tilanteesta vielä vaaraa sinulle tai muille.
- Huolehdi turvallisuudesta: Jos vaara yhä uhkaa, pyri poistamaan se kaikin mahdollisin keinoin, kuitenkin vaarantamatta itseäsi.
- Anna apua: Jos joku toinen on loukkaantunut, joudut antamaan ensiapua. Luota vaistoosi toimia oikein, vaikka käydystä ensiapukurssista olisikin aikaa tai sitä ei olisi koskaan käyty. Se, että yrittää auttaa on parempi vaihtoehto kuin se, että ei yritä.

Voit myös eri tilanteisiin valmistautuessasi kuvitella miltä sinusta tuntuisi, jos olisit hädässä, eikä sinua autettaisi. On monia hyviä syitä olla muita auttaessaan erityisen varovainen, mutta ne eivät ole syitä jättää auttamatta. Jos ei uskalla suoranaisesti itse antaa apua, on jokaisen velvollisuus, esimerkiksi onnettomuus tilanteessa, soittaa uhrille apua hätänumerosta 112. Auttamisen taitoa on syytä ylläpitää ja sen pitäisi olla kansalaistaito.

Kun ensin on käynyt mielessään läpi pelon aiheuttamia reaktioita, voi pikkuhiljaa opetella kääntämään pelkoa voimavaraksi. Pelko saa kehomme erittämään adrenaliinia ja adrenaliini taas mahdollistaa sellaiset kyvyt joita meillä ei muuten ole käytössämme, siis pelko auttaa meitä selviämään uhkaavissa tilanteissa. Usein kuuleekin puhuttavan terveestä pelosta jotakin asiaa kohtaan. Adrenaliini mahdollistaa esimerkiksi asioiden nopean ja tarkan havainnoinnin ja tarkan kuulon, vaikka valaistus ei riittäisi asioiden näkemiseen.

10.5 Jos kuitenkin sattuu tai tapahtuu...

Kuten aiemmin kirjoitin, ei kaikkeen voida kuitenkaan aina varautua, eikä kaikkea voida aina harjoitella. Tämä tarkoittaa sitä, että joskus voi käydä niin huono tuuri, että joutuu joko itse uhriksi tai näkee jonkun joutuvan uhriksi, joko onnettomuuden yhteydessä, tai väkivallan seurauksena. Niin tai näin, asiaa ei ole hyvä jättää käsittelemät-

tä. Avun pyytäminen ja sen saaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä tunne-elämän eheytyamisen kannalta. Tilanteen ei tarvitse jättää pysyviä ulkoisia jälkiä, arpia tai vammoja. Mielen jäljet pitää myös hoitaa ja korjata.

Uhri saattaa itse tilanteesta riippumatta tuntea esimerkiksi seuraavanlaisia tunteita:

- Vihaa: tosiasia, että juuri sinulle kävi niinkuin kävi, voi aiheuttaa vihan tunteita, varsinkin jos tilanteen aiheuttajaa ei voida rankaista teosta. Voi tuntea jopa tarvetta kostaa.
- Pelkoa: Pelkää, että jotain vastaavaa voi tapahtua uudelleen joko sinulle tai läheisellesi. Voi olla, että et luota omiin kykyihisi huolehtia itsestäsi tai lähimmäisistäsi.
- Epäluottamus: Epäily muita ihmisiä, itseä, taitoja, tietoja ynnä muuta asiaan liittyvää kohtaan voi kasvaa kohtuuttomaksi.
- Eristyneisyys: Et ehkä tunne ketään kenelle on käynyt samoin ja koet, ettet voi puhua tunteistasi, koska sinua ei ymmärrettäisi.
- Häpeä: Voit olla tolaltasi siitä, ettet kaikesta varautumisesta huolimatta kyennytään puolustautumaan. Tai, että tilanne oli niin yllättävä, ettet osannut toimia mitenkään itsesi turvaamiseksi.

Vaikka olisit kuinka hallittu ja itsevarma arkielämässäsi, hyväksy se tosiasia etteivät rosvot, varkaat, pahoinpitelijät, raaskaajat tai mitkään katastrofit kuulu jokapäiväiseen elämääsi. Kun huomaat (tai läheisesi huomaavat), että tuntemuksesi vaikeuttavat jokapäiväistä elämääsi, on aika pyytää ulkopuolista apua. Ammattiapua saa monesta eri paikasta, terveyskeskuksista alkaen. Myös monet järjestöt auttavat eri kriisitilanteiden jälkihoidossa. Sinun ei tarvitse jäädä yksin, avun pyytämistä ei tarvitse arkailla tai hävetä. (mt., 2002)

11 KOULUTUS JA TIEDOTUS KATUPARTIOINNISSA

Katupartiointi toiminta aloitetaan aina alkupalaverilla. Tämä tarkoittaa sitä että partiioon lähtevät henkilöt kokoontuvat sovittuun paikkaan, sovittuna kellon aikana ja tilaisuudessa käydään läpi yhteisesti toiminta säännöt ja ohjeet. Palaverissa kerrataan

myös turvallisuuteen liittyvät asiat, lait ja rajoitukset, sekä yhteisesti sovitut toiminta-ohjeet. Varusteet ja tarvikkeet tarkastetaan ja mahdolliset lisäykset varusteisiin suoritetaan tässä vaiheessa. Alkupalaveri pidetään aina saman kaavan mukaisesti ja se koostuu seuraavista osioista:

- Ketkä osallistuvat partiointiin? Nimet ja puhelinnumeroitten vaihto
- Toimintaperiaatteiden läpikäynti
- Turvallisuus, säännöt, ohjeet, lait
- viestintä ja komentoketju
- varusteiden tarkistus ja mahdollinen täydennys

11.1 Komentoketju ja sen tärkeys

Komentoketjun, eli toisin sanottuna sen informatiivisen ketjun tärkeys, mikä organisaatiossa on yhteisesti sovittu, korostuu erityisesti silloin, kun on tapahtunut jokin kriisi ja siitä tiedotetaan medialle. Jos ajatellaan annettavan informaation faktapohjaa, tiedottajana tulisi toimia se henkilö, joka on tilanteessa on ollut läsnä. Usein tämä ei kuitenkaan ole järkevää, vaan tällaisissa tilanteissa tulee huomioida myös uskottavuus.

Jos koulussa tapahtuu esimerkiksi jokin onnettomuus, vaikkapa ampumavälikohtaus, ei ole järkevää, että siitä tiedottaa se opettaja tai siivooja, joka on sattunut ensimmäiseksi paikalle ja jopa ehkä nähnyt käytetyn ase. Tiedotuksen hoitaa tuollaisessa tapauksessa välillisiin tietoihin perustuen, siististi ja vakuuttavasti pukeutunut, rauhallisesti käyttäytyvä rehtori. Tämä siitä syystä, että väärään aikaan sekä mahdollisesti kiihtyneessä mielentilassa annettu tiedote saattaa sisältää epäolennaista paaniikin värittämää tietoa. Tällainen viestintä vain lietsoisi informaation saajien henkilökohtaisia tunteita. Tällä myös saatettaisiin haitata asiaan liittyvää viranomaistoimintaa.

Samaista esimerkkiä voitaneen käyttää suhteessa Katuhaukkoihin kriisitilanteissa. Myös sisäinen kommunikaatio ketju on erityisen tärkeä. Kuka viestittää kenelle tapahtuneesta ja miten viestitetään, jotta viesti ja informaatio olisivat mahdollisimman vähän virheitä sisältävää. (Saavalainen 2011b.)

11.2 Kriisiviestintä

Kriisiviestinnän osio keskittyy siihen miten viestintä hoidetaan aktiivisen partioinnin aikana, joka on kadulla tapahtuvaa toimintaa, kyseenalaisissa olosuhteissa, pääsääntöisesti päihtyneiden nuorten parissa. Käytännössä kaikki viestintä, joka tapahtuu partioinnin aikana, on kriisiviestintää. Kriisin määrä, laajuus ja vakavuus vaihtelevat, mutta partioinnin aikana tapahtuvassa viestinnässä on aina kyse jostakin kriisistä tai vaarasta. Näin ollen koen tarpeelliseksi luoda selkeän suunnitelman ja ohjeen siitä, miten viestintää tällaisessa tilanteessa tulee tehdä. Kuka informoi ketä ja missä järjestyksessä. Tällaisella suunnitelmalla saamme lisättyä aktiivisesti kohderyhmän ja työn tekijöiden turvallisuutta.

Ensin kuitenkin hieman yleisesti kriisiviestinnän perusteista:

Kriisiviestintä on tehostettua viestintää (äkillisessä) tilanteissa, joissa yhteisön toimintaedellytykset tai muu etu on uhattuna. Lisäksi todettakoon, että kriisi on lähes poikkeuksetta kielteinen asia. Se vaikuttaa todennäköisesti myös yhteisön imagoon sekä muihin tärkeisiin etuihin. Kriisitilanteessa yhteisön kyvyt ja ominaisuudet, sekä muut tärkeät asiat joutuvat koetukselle. Kriisiviestinnän tulee olla luotettavaa, aktiivista ja avointa tiedonvälitystä olennaisista asioista. Tietojen on oltava oikeita ja riittäviä, jotta vastaanottajalle muodostuisi oikea kuva tilanteesta. Tässä kohdassa yhteisöllä voidaan tarkoittaa joko Katuhaukkoja tai nuorisjoukkoa, samat lainalaisuudet asian suhteen pätevät kumpaankin ryhmään. Kaikkiin kriiseihin ei voi varautua erikseen, mutta hyvä toimintamalli toimii useimmissa kriiseissä. (mt., 2011)

Olenkin jo aiemmin kuvaillut Katuhaukkojen toimintaympäristöä ja asiakasryhmää, joka on hyvin haastavaa. Seuraavassa lista kriiseistä, joita todennäköisemmin kohtaamme katupartioinnissa.

Erilaiset onnettomuudet:

- Liiallinen alkoholiannos
- Lääkkeiden tai muiden huumaavien aineiden liiallinen käyttö
- Liikenneonnettomuus
- Sairaskohtaus
- Itsemurha tai sen yritys
- Kaatuminen

- Putoaminen kalliolta
- Itsensä viiltäminen vahingossa
- Erilaiset väkivallanteot:
- Kiristys
- Uhkaus
- Painostus
- Vahingonteko
- Tärvely
- Ilkivalta
- Pahoinpitelyn kaikki kolme muotoa (lievä, norm. ja törkeä)
- Raiskaus tai sen yritys
- Perhe ja lähisuhdeväkivallan kaikki muodot

Listan alussa saattaa huomio kiinnittyä kahteen ensimmäiseen ”onnettomuuteen”. Onnettomuudeksi ja määritelmällä liiallinen, sen oikeuttaa listalla se, että katupartiossa kohtaamamme nuoret ovat pääsääntöisesti päihtyneitä ja viettävät omaa vapaa-aikaansa. Niin kauan kuin päihteen käyttö ei aiheuta yksilölle välitöntä vaaraa, se ei myöskään täytä Katuhaukkojen kriteereitä puuttua tilanteeseen.

Partiointi tilanteessa tapahtuvassa kriisissä toimitaan ensisijaisesti kohteen turvaamiseksi ja tästä syystä on tarvetta kolmelle eri kriisiviestinnän komentoketjulle. (mt., 2011.)

Katuhaukkojen kriisiviestinnän komentoketju:

- Lievä onnettomuustilanne
  - Koulutukseni riittää tilanteen hoitoon, esimerkiksi ea-1/2 suoritettu ja en tarvitse erityistä apua.
    - Tilanne hoidetaan ja tämän jälkeen informoidaan partion johtajaa, sekä muita partioijia tapahtuneesta tilanteesta ja esimerkiksi käytetyistä ea- välineistä.
- Vakava onnettomuustilanne
  - Tarvitsen apua tilanteen hoitoon, eivätkä taitoni riitä ensiavun antamiseen.
    - Välitön avun kutsuminen toisista partioijista huutamalla apua.

- Avun kutsuminen viranomaistaholta soittamalla 112, muista aina ilmoittaa mitä on tapahtunut, missä on tapahtunut, kenelle on tapahtunut, kuka itse olet ja tarvitaanko paikalle poliisi, ambulanssi pelastuslaitos vai kaikki. Älä sulje puhelinta ilman lupaa.
- Avustava partioija mahdollisuuksien mukaan hälyttää paikalle puhelimitse partion johtajan, jos hän on estynyt, hälytetään paikalle ennalta määrätty varahenkilö.
- Väkivaltatilanne
  - Katuhaukka ei lähesty väkivaltatilanteita niin, että oma koskemattomuus vaarantuu. Vain partion johtajalla on poliisin erityislupa puuttua fyysiseen kontaktiin fyysisesti, sekä kohtuullisen voimankäytön oikeus.
    - Tilanne yritetään katkaista ”käskyttämällä” joka tässä tilanteessa tarkoittaa huudettua käskyä lopettaa toiminta.
    - Kutsutaan huutamalla partion johtajaa paikalle, jos ei vastausta, yritetään yhteydenottoa puhelimitse.
    - Soitto 112, toimintaohjeet samat kuin vakavassa onnettomuustilanteessa. (mt., 2011)

12 KATUPARTIOIJAN TURVALLISUUS ERI TILANTEISSA

Katupartiointia tekevän / tekevien henkilöitten oma turvallisuus on asia, josta tulee huolehtia ensisijaisesti. Jos partioija loukkaantuu tai joutuu väkivallan kohteeksi hänestä itsestään tulee autettava ja tämä taas hankaloittaa tilanteesta riippuen ammatiauttajien toimintaa. Partioon osallistuvan henkilön oma turvallisuus myös määrittelee pitkälti sen, haluaako partioija osallistua toimintaan uudemman kerran. Jos partioitsija kokee olevansa vaarassa tai on todellisessa vaarassa edes kerran toiminnan aikana ja tilannetta ei hoideta asianmukaisesti, se voi jäädä henkilön viimeiseksi partioksi. Koska toiminta on täysin vapaaehtoista, on se turvattava kaikin mahdollisin tavoin, jotta ne, jotka sitä tekevät uskaltavat, jaksavat ja haluavat tehdä sitä myös jatkossa. Tämän turvataksemme Klaukkalan katuhaukoissa käydään turvallisuuteen liittyviä asioita, sääntöjä ja lakeja läpi jokaisen partioinnin aloituksen yhteydessä.

13 HANKALAT ASIAKASTILANTEET

- päihtyneen kohtaaminen
- loukkaantuneen kohtaaminen
- aggressiivisen asiakkaan kohtaaminen

Katupartioinnin olosuhteet huomioon ottaen on syytä olettaa, että jokainen kohtaaminen on niin sanottu hankala asiakastilanne. Henkilöt joita illan tai tapahtuman aikana kohdataan, ovat pääsääntöisesti aina päihtyneitä. Päihtymyksen määrä ja siitä aiheutuneet tapahtumat, esimerkiksi loukkaantuminen ja / tai aggressiivisuus, määrittelevät tilanteen todellisen luonteen. Jokaiseen kohtaamiseen liittyy tietty määrä uhkaa, vaaraa, pelkoa ja riskiä. Miten voimme luoda partiota suorittavalle henkilölle suojaa edellä mainittuja negatiivisia asioita kohtaan? Tieto omista oikeuksista on yksi tärkeä suoja ja niitä pohditaan tässä kohdassa. Pohdimme myös, miten toimia, jos kohtaamme vastustusta tai jopa väkivaltaa.

Jokamiehen kiinniotto-oikeudesta todetaan poliisin Internet-sivustolla seuraavaa:

Rikoksentekijän kiinniottaminen kuuluu ensisijaisesti poliisille. Jos poliisia ei rikoksen tapahtuessa saada välittömästi paikalle, on pakkokeinolaissa säädetty jokamiehen kiinniotto-oikeudesta, jonka perusteella yksityinen kansalainen voi tietyin edellytyksin ottaa kiinni rikoksentekijän.

Lain mukaan, jos kiinniotettava tekee vastarintaa tai pakenee, kiinniottaja saa käyttää sellaisia kiinniottamisen toimittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon rikoksen laatu, kiinniotettavan käyttäytyminen ja tilanne muutenkin. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään puolestaan rikoslaissa. (Poliisi 2011)

Jokaisella on myös oikeus puolustaa itseään erilaisilta väkivallanteoilta. Jos toimit suunnitelmallisesti ja järkevästi, et ehkä koskaan joudu tilanteeseen, jossa joudut puolustautumaan fyysistä hyökkäystä vastaan. Pahimman varalle on kuitenkin hyvä

olla valmis suunnitelma; henkinen prosessointi ja etukäteen valmistautuminen siinä määrin kuin se on mahdollista.

Kenelläkään ei ole oikeutta uhata toista, käydä kimppuun, haavoittaa tai rajoittaa vapautta. Jos henkilön turvallisuus on uhattuna, on hyvä tiedostaa, ettei hyökkäyksen kohteen tarvitse olla vain passiivinen, vastaanottava osapuoli. Henkilö voi taistella vastaan käyttäen kohtuullista voimaa ja päästäkseen pakoon. Tähän on kaikilla oikeus.

Mitä sitten on kohtuullinen voimankäyttö? Puolustautumiseen saa käyttää niin paljon voimaa, kuin mitä on tarpeellista hyökkäyksen pysäyttämiseksi. Tämä sanotaan lais-sa tarkoituksella epämääräisesti, koska jokainen tilanne on oman laisensa. Vain henkilö itse voi tietää käytettävän voiman määrän tarpeellisuuden. Tiettyjä rajoituksia on kuitenkin asetettava, jotta ihmiset eivät käyttäisi myöskään väärin hätävarjelusta määrättyjä lakeja. Voi olla, että henkilö joutuu perustelemaan poliisille tai jopa oikeudessa käyttämänsä voiman määrää itseään suojeltuaan ja tähän on syytä varautua. Henkilön on saatava kuulija/t vakuuttuneeksi siitä, että väkivaltaa on pelätty ja että ei ole ollut muuta mahdollisuutta kuin taistella vastaan. Myös perheenjäseniä ja kanssaihmiä on lupa suojella kohtuullista voimaa käyttäen. Tämän tulee kuitenkin aina olla viimeinen keino, niin ettei mitään muuta vaihtoehtoa ole ollut jäljellä. Henkilön tulee myös olla tarkkana, ettei käytettävää voimaa/keinoa liioitella. Tästä esimerkkinä se, että uhri ei esimerkiksi saa uhata hyökkääjän henkeä, jos hyökkääjä ei ole niin tehnyt. (Rodgers 2002)

Katupartiossa pyritään kuitenkin aina täysin väkivallattomaan toimintaan ja kaikki edellä mainittu on toimintasuunnitelmaa sen varalle, että pahin pelkomme joskus toteutuu; joku partioon osallistunut henkilö joutuu fyysisen väkivallan kohteeksi. Luonnollisesti myös toivomme, ettei edellä mainittuja ohjeita koskaan tulla tarvitsemaan.

14 TIEDOTUS KATUPARTIOINNISTA

Partion päätyttyä kriisitilanteet puretaan keskustelemalla yhdessä tapahtuneesta. Päätetään yhdessä, mitä asioita tiedotetaan sosiaalisessa mediassa, sekä mitä tiedotetaan lehdistölle. Mitä vakavampi kriisi, sitä kriittisempi seula tulee olla median suhteen. Katuhaukka toiminnassa täytyy myös aina muistaa, sekä huomioida se, että se on vapaaehtoistyötä, jota kuitenkin tehdään hyvässä yhteistyössä eri viranomaisien kanssa. Näin ollen vakavan kriisin ollessa kyseessä on hyvien käytöstapojen mukaista konsultoida viranomaistahoja, ennen yhteyden ottoa median edustajiin. (Saavalainen, 2011b)

POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut monin tavoin haaste. Teknisesti se on ollut minulle haasteellista lukivaikeuteni takia. Tekstin tuottaminen on ollut hetkittäin jopa helvetillistä. Turvallisuus aiheena oli ja on yhä minulle intohimon kohde. Olen vuosia ollut työyhteisössäni se, joka huolehtii erilaisista turvallisuuteen liittyvistä asioista. Yhä edelleen minua jaksaa hämmästyttää sellainen seikka, että aika harva huolehtii turvallisuudesta. Turvallisuuden ajatellaan usein olevan automaatio tai itsestäänselvyys. Nuorisotyötä tehdessäni olen käynyt jo vuosia asiasta niin sanottua kädenvääntöä, niin työtovereitteni, kuin esimiesteni kanssa. Mitä pidempään olen toiminut alalla ja mitä enemmän minulle kertyy kokemusta, sitä vakuuttuneempi olen siitä, että turvallisuuden eteen ja sen saavuttamiseksi pitää tehdä työtä. Toivon tämän opinnäytetyön olevan yksi askel tämän tilanteen parantamiseksi.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että ne ihmiset, jotka nyky-yhteiskunnassa kuvittelevat olevansa automaattisesti kaikelta pahalta turvassa, ovat tyhmiä. Sellaiset ihmiset saavat minut raivon partaalle omalla ajattelemattomuudellaan. Valitettavan usein kuulee lauseita eri tilanteissa, turvallisuuteen liittyen, jotka alkavat sanoilla: ei meillä täällä Suomessa..Helsingissä...Klaukkalassa... ja joka kerran mietin mielessäni, että: miten niin ei? On toki olemassa vaaroja, jotka eivät todennäköisesti tapahdu Suomessa esimerkiksi geologisista syistä. Täällä ei tarvitse varautua mittaviin maanjäristyksiin tai esimerkiksi tsunamiin. Kaikelle muulle uhkaa ja vaaraa aiheuttavalle olisi

kuitenkin syytä suoda edes ajatus. Kansalaistaitona itsestä huolehtiminen ja turvallisuuteen liittyvät asiat ovat mielestäni päässeet pahasti rapautumaan ainakin oman ikäluokkani keskuudessa.

Prosessina turvallisuuden tutkiminen oli mielenkiintoista. Turvallisuutta ei voi käsitellä ilman turvattomuutta. Turvattomuus pitää sisällään viisi lähikäsitettä, jotka ovat uhka, vaara, pelko, riski ja turva. Ajatuskaaviona tämä on mielestäni haastava, koska turva ja turvallisuus ovat vain yksi viidesosa turvattomuuden sisällöstä. Jotta tuota pientä osaa voitaisiin kasvattaa, pitää tietää paljon neljästä muusta osasta. Aineiston keruussa käytetyissä haastatteluissa haastateltavia piti osittain pakottaa hyväksymään joitain tosiasioita ennen kuin he pystyivät itsenäisesti tuottamaan turvaa luovia elementtejä uhkien, vaarojen, pelkojen ja riskien kompensoimiseksi. Tämä aihe ei siis todellakaan ole mentaalitasolla sieltä helpoimmasta päästä.

Nuorisotyö on haasteellista työtä monella eri tasolla, ja kun nuorisotyön tekeminen siirretään mukavista nuorisotiloista kadulle, yön pimeyteen, se muuttuu jopa vaaralliseksi. Tähän tilanteeseen pyrin luomaan turvallisuutta tuottavia työkaluja. Keskusteltuani usein virkavaltaa edustavien lähipoliisina työskentelevien henkilöiden kanssa, he ovat todenneet, että he eivät uskaltaisi tehdä sitä työtä, mitä me teemme. Poliisit eivät kerta kaikkiaan suostuisi työskentelemään niissä olosuhteissa, missä katupartioitsijat työtään tekevät.

Valtakunnallisesti katupartiointia tehdään lähes aina vapaaehtoistyöntekijöiden voimin. Osalla vapaaehtoisista saattaa olla kokemusta nuorisotyöstä, mutta ei kaikilla. Silti he uhraavat omaa aikaansa tulemalla tekemään katupartiointia. Vapaaehtoisten työpanos kadulla tehtävässä nuorisotyössä on mittava ja mielestäni se ansaitsee suuren kiitoksen. Yksi tapa kiittää arvokkaasta työstä on yrittää nuorisotyön ammattilaisena tehdä siitä turvallisempaa. Klaukkalan Katuhaukat tekevät merkityksellistä työtä turvatakseen muiden vapaa-aikaa. Minun tehtäväkseni jäi turvata Katuhaukkoja, toivottavasti siinä onnistuin. Tähän loppuun haluan liittää internetin sosiaalisessa mediassa leviävän kuvan Egyptistä. Egyptissä on kuohunut poliittisesti noin kahdeksan kuukauden ajan alkaen keväästä 2011. Kadulla liikkumisen turvallisuus on saanut siellä aivan uusia merkityksiä ja toivon, ettei sama kohtaa meitä koskaan täällä Suomessa. Suon tällaiselle turvattomuuden mahdollisuudelle kuitenkin ajatuksen ja

rukoilen, ettei kuvan kaltaista tilannetta koskaan nähdä täällä. Kuvasta on kuitenkin hyvä ottaa oppia.

Tahrir Square, Cairo: Christians protecting Muslims at prayer.

Huomio.

Tämä opinnäytetyö sisältää kirjoittajan mielipiteitä ja käsityksiä. Se on suunniteltu antamaan lukijalle hyödyllistä tietoa turvallisuudesta ja itsensä puolustamista. Mikään esitetty tapa tai keino ei kuitenkaan ole täysin vaaraton. Ennen kuin kokeilet mitään kirjoituksessa olevaa keinoa, ota tarkasti huomioon olosuhteet ja käytä omaa harkintaa parhaasi mukaan. Opinnäytetyön kirjoittaja ei ole laillisesti vastuussa tai korvausvelvollinen mistään vahingosta, vammasta tai vauriosta, jonka väitetään aiheutuneen tässä opinnäytetyössä annettujen neuvojen tai tietojen soveltamisesta käytäntöön.

LÄHTEET

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Seljavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Laitinen, Hanna (toim.) 2006. Tule mukaan. Osallistumisen edellytyksiä järjestötyössä. Sarja C. Oppimateriaaleja 11, 2006. HUMAK. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy.

Niemelä, Pauli & Riitta, Anja (toim.) 2000. Inhimillinen turvallisuus. Tampere: Osuuskunta vastapaino

Rodgers, Janet 2002. Puolusta itseäsi. Vältä vaarallisia tilanteita. Opettele torjumaan hyökkääjää. Suom. Nivala Leena. Karkkila: Kustannus-Mäkelä Oy.

Kujala, Sanna 2010. Yhdessä se syntyy. Jaksaminen vapaaehtoisessa järjestötoiminnassa. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Nurmijärven Kampus. Opinnäyte-työ.

Lönnqvist, Irina 2011. Arvo, tarve ja oikeus. Inhimillinen turvallisuus – teoriasta todellisuuteen. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Kandidaatintutkielma.

Saavalainen, Elina 2011a. Pajanuorten taidetoiminta osa klaukkalan alueen nuorisotilojen yhteistoimintasuunnitelmaa. Osallistava projektitoiminta. HUMAK. essee?

Saavalainen, Elina 2011b. Katuhaukkojen viestintäsuunnitelma. Keskinäinen viestintä, mediaviestintä, kriisiviestintä. Viestinnän menetelmät järjestö- ja nuorisotyössä. HUMAK. essee?

Karjalainen, Jarno 2011. ” Osallisuus”. Viitattu 27.11.2011.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus

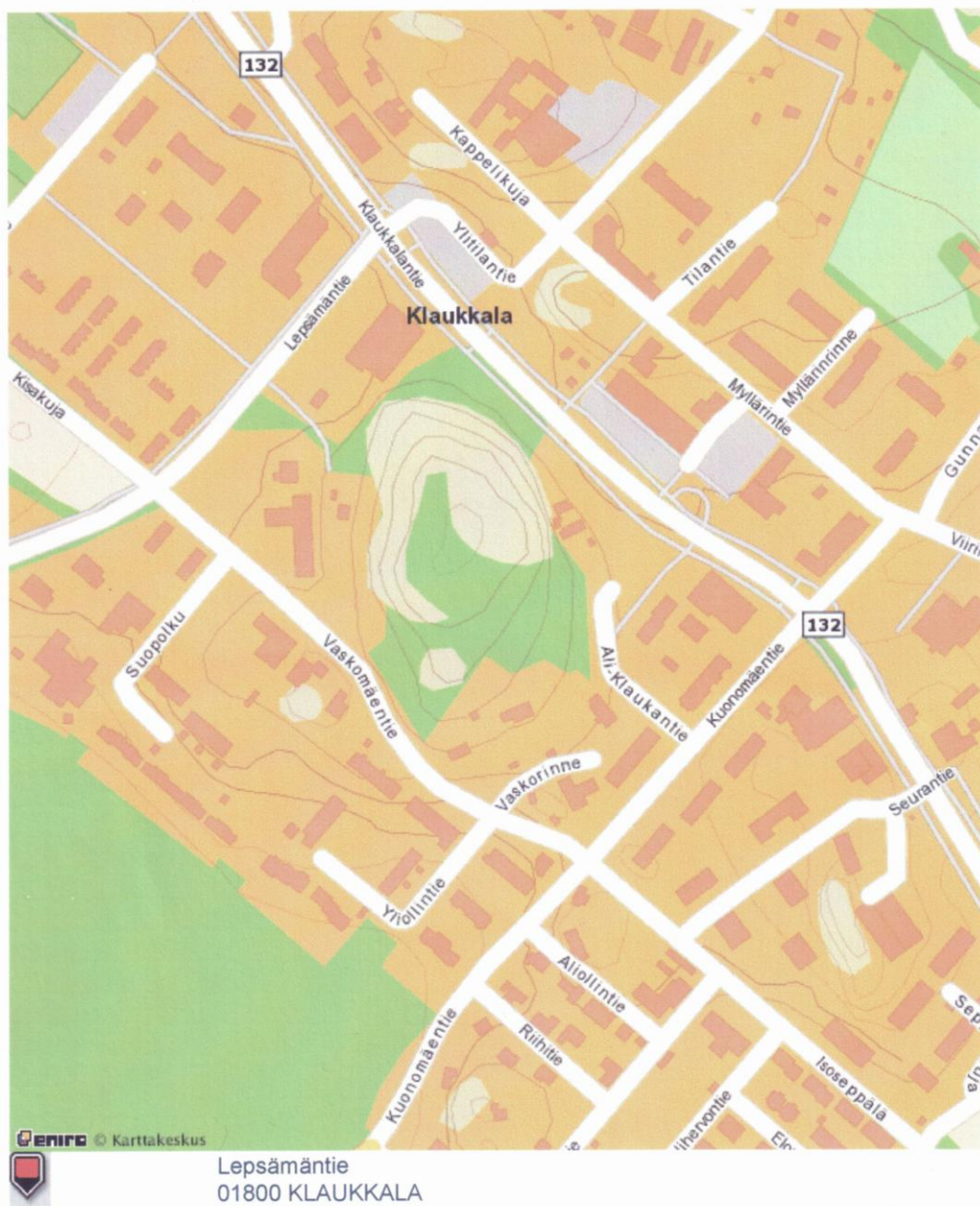
Poliisi 2011. Tietoa poliisista ”Jokamiehen kiinniotto-oikeus”. Viitattu 27.11.2011.

[http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/0/72B33ED77E5BFF1BC2256BC90041A556?
opendocument](http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/0/72B33ED77E5BFF1BC2256BC90041A556?opendocument)

Liite 2

Liite 3

KLAUKKALAN KATUHAUKKOJEN TURVALLISUUSOPAS

Sisällysluettelo:

1.MIKSI TURVALLISUUSOPAS?

1.1 partioinnin tarkoitus ja tavoite

2.PARTIOINTIALUE

2.1 Klaukkalan keskusta

2.2 Vaskomäki

3.TURVALLISUUDEN JA TURVATTOMUUDEN LÄHIKÄSITTEET

(uhka, vaara, pelko, riski ja suoja)

4.UHKA JA VAARATILANTEIDEN TUNNISTAMINEN

4.1 Mitä pelko on? Pelon anatomiaa

4.2 Miten toimit?

4.3 Mitä oikeuksia sinulla on?

4.4 Mitä velvollisuuksia sinulla on?

5.KATUHAUKKOJEN KOMENTOKETJU

5.1 Miten toimit eri tilanteissa?

6.ONNEA LENNOLLE, OLET KATUHAUKKA!